Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka cent. 60.

Leto XXIV. Ljubljana, 6. avgusta 1942-XX Štev. 32

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L. — Posamezna številka 60 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 2. avgusta naslednje vojno poročilo:

Na fronti v Egiptu akcije izvidniških edinic.

Naše letalske skupine so izvedle uspele napade v angleškem zaledju, zlasti na letališča v Bur el Arabu, Abukirju in Amiriji. Na področju ponovno zadetih objektov so nastali obširni požari in silne eksplozije. V teku borb so nemški lovci sestrelili dve sovražni letali, tretje pa je treščilo na tla, zadeto od protiletalskega topništva trdnjave Tobruka. Naše letalstvo je bombardiralo Mikabo. Napad številnih sovražnih letal na pristanišče Navarin v Grčiji ni povzročil nobene škode.

Nemško vrhovno poveljništvo je objavilo 2. avgusta vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

Na jugu vzhodne fronte brzi oddelki in pehota neprestano zasledujejo sovražnika v smeri proti Kubanu

ter so zlomili odpor njegovih zaščitnic. Številne obkoljene sovražne skupine so bile uničene. Oddelki letalstva podpirajo operacije vojske in bombardirajo zveze sovražnika v zaledju. V velikem loku Dona so nemške in italijanske čete zavzele sovjetsko mostišče. Pri nočnih napadih na sovražni ladijski promet je bilo pet sovražnih ladij potopljeno, pet nadaljnjih ladij in več brodov pa poškodovano. Severno od Rževa so sovjetske čete tudi včeraj ponovno napadale. V hudih borbah so bili sovražni napadi s krvavimi izgubami zavrnjeni. V Finskem zalivu so bojna letala poškodovala dva sovjetska tovorna parnika z bombami. Nekaj angleških letal je včeraj podnevi iz velike višine na svojih motilnih poletih vrglo bombe na razne kraje v zapadni Nemčiji. Bombe so padle po večini na stanovanjske okraje. Nastalo je nekaj škode na poslopjih. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Dve sovražni letali sta bili sestreljeni. V borbi proti Angliji so nemška letala v pretekli noči brez lastnih izgub bombardirala vojne cilje v Norwichu.

Iz Rima poročajo: Italijanska vojska

spet nastopa ob boku nemških in zavezniških sil v veliki bitki,

ki poteka na južnem odseku vzhodnega bojišča. V Vzhodni Evropi so se ponovila dejanja italijanskega orožja, ki se je v Rusiji borilo najprej skupno z Napoleonovo vojsko, nato pa v sijajnih bojih na Krimu. Junaštvo italijanskega vojaka je želo občudovanje zaveznikov, računati pa je moral z njim tudi nasprotnik sam vse od avgusta 1941. Danes zavzema sodelovanje fašistične Italije v odločilnem boju proti najsrditejšemu nasprotniku evropske omike čedalje večji obseg. Italijanska armada je vse od začetka svojega nastopanja na vzhodnem bojišču znala uveljaviti sposobnost svojih poveljnikov in ponosen zagon svojih čet.

Agencija Domej objavlja izjavo, v kateri poudarja, da so bili vsemu svetu že sporočeni

nameni, ki jih ima Japonska v zdajšnji vojni glede Vzhodne Azije.

Zatorej je jasno, da Japonska nima nobenih poželenj po državah Južne Amerike. Izjava potem opominja vlado republike Peruja na dejstvo, da so bili navzlic temu stanju izdani ostri ukrepi proti Japoncem, ki bivajo v Peruju.

× **9000 let star medvedji okostnjak.** Nekje na Danskem so rezali šoto in so naleteli na medvedji okostnjak, star okrog 9000 let. Okostnjak je zelo dobro ohranjen. Skoro vse kosti so še cele. Okostnjak bo prepeljan v živalski muzej v Kopenhagnu in bo pomenil zanj veliko pridobitev. Je to edini medvedji okostnjak, najden na Danskem.

Marmelade so nekak nadomestek zabele

Spričo dobre sadne letine je priporočljivo napraviti si dovolj marmelade

Pisali smo že o tem, da je najpreprostejši in tudi najzanesljivejši način shranjevanja sadja čez zimo sušenje. Skoro vse sadje se lahko suši, tako češnje, borovnice, jabolka, hruške, češplje, breskve in marelice. Za sušenje niso primerne le sladke slive, višnje, vrtne jagode in nekateri drugi sadovi. Sušiš lahko na več načinov, katere smo že navedli v zadnjih številkah »Domovine«. Kdor pa more, naj shrani sadje čez zimo tudi na druge načine. V »Sadjarju in vrtnarju« je Fran Kafol objavil članek o vkuhavanju sadja in je rekel med drugim:

»Vsestranska poraba sadnega pridelka, kakor jo poznajo drugi narodi, je pri nas šele v razvoju. Večji del pridelka je naš sadjar predelal v sadno pijačo in tudi v žganje, nekaj malega pa v sadni kis. Vkuhavanje sadja so poznali samo imovitejši ljudje. Na kmetih so to uporabo smatrali bolj za potratno. Tudi sušenju sadja se ni posvečala potrebna pažnja. Razen v dobrih sadnih letinah, ko je sadje obilno obrodilo, so starejše gospodinje na prav preprost način sušile predvsem hruške, jabolka in slive v krušnih pečeh. V zadnjih letih se je na prizadevanje oblastev sušenje sadja bolj posplošilo, ker so sezidali veliko število dobrih sadnih sušilnic po deželi. Vse to je pa še premalo.

Marmelada se je kot važno hranilo v zadnjem času udomačila tudi v naših krajih. Pomanjkanje v prehrani je naše ljudi prisililo, da si pripravljajo predvsem marmelado za nekako zabelo.

Zdaj je čas, da se pripravimo na vkuhavanje marmelade iz raznega sadja, **tako jabolk, hrušk, češpelj ali pa gozdnih plodov.** Letos, ko je pričakovati razmerno dobro sadno letino, bodo prišla za napravo marmelade predvsem jabolka v poštev. Za vkuhavanje te marmelade nam služijo navadni kotli, če so le dovolj veliki. Najboljši so tisti, ki so vzidani kje pod kako streho z lastno kurjavo in dimnikom. Za silo lahko uporabljamo tudi brzoparilnike, ki jih je pri nas dovolj na deželi. Nekatere podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva imajo na razpolago tudi posebne bakrene kotle, ki so v notranjosti pokositreni (pocinjeni) in drže najmanj 70 do 80 litrov. V takih kotlih marmelado ni potrebno toliko mešati.

Za kuhanje marmelade so potrebne lesene kuhalnice (greblje), večja in manjša sita, strgulje, razne žlice, škafi in kadi ali pa škaf s pokrovom za shranjevanje marmelade, kakor prihaja marmelada k nam iz raznih tvornic.

Za napravo marmelade uporabljamo le čisto zrelo sadje. Čim slajše je sadje, tem boljša je marmelada, tem manj sladkorja je potrebno za dodatek. Ako vkuhavamo še nezrelo sadje, je samo po sebi umevno, da ostane marmelada kisla in da moramo dodati precej sladkorja, če hočemo, da bo taka marmelada okusna in užitna.

Jabolka morajo čisto dozoreti (morajo se, kakor pravimo, zmediti) s tem, da jih pustimo vsaj pet do šest dni prizorevati na kupu. Hruške morajo tudi dozoreti (ne smejo pa biti zmehčane). Pri češpljah se mora kožica okoli pecljev nagubančiti.

Naprava marmelade iz jabolk bo letos najvažzdrava jabolka. Sadje moramo odbrati, umiti in nejša. V ta namen bomo vzeli dobro zrela in razrezati v dobro osnažen kotel, kjer ga počasi razkuhamo v kašo. Dodajmo malenkostno količino vode, še bolje kislega soka, ki smo si ga napravili iz nezrelega sadja med poletjem. **Jabolčni sok dodamo, preden napolnimo kotel s sadjem, in sicer v količini, da komaj pokrije dno kotla.** Sok iz nezrelega sadja, ki smo si ga napravili med poletjem (hranimo ga v steklenicah na hladnem), je zelo važen dodatek, da se marmelada potem strdi. Zraven kotla postavimo dve primerni kadi. V eno kad damo razkuhana jabolka, prazen kotel pa ponovno napolnimo s s sadjem. Med tem časom razkuhano sadno mezgo pretlačimo (pasiramo) skozi sito, da ostanejo na situ samo deli, ki so neprebavljivi (peščišča, koža, pečke in podobno). V kotlu razkuhano in pretlačeno mezgo neprestano mešamo, da se ne prežge. Počasi dodajamo k prvi mezgi še drugo, ki smo jo med tem časom pretlačili.

Vkuhavanje marmelade traja približno osem do deset ur. Priporoča se, da si tisti, ki ima opravka pri kuhi marmelade, ovije roke s cunjami in pokrije delno tudi obraz, da se obvaruje opeklin. Sadno mezgo vkuhavamo toliko časa, dokler ne postane tako gosta, da se delajo kar kepe, odnosno dokler ne stoji kuhalnica v mezgi pokoncu, če jo postavimo vanjo. Navadno dodajo kuharice jabolčni marmeladi tudi barvila (žgan sladkor ali karamel, raztopljen v vodi, ali sok iz borovnic ali bezgovih jagod in podobno. Marmelada mora biti lepo rjavkaste prikupljive barve ter se mora dobro strditi. Ne sme se prelivati v posodi ohlajena. Dodatek sladkorja se ravna po okusu, seveda pa v današnjih časih po gmotnem stanju družine. Ni pa potrebno, da se doda ves sladkor k mezgi pri vkuhavanju. Glavno je, da sadno mezgo vkuhamo kot marmelado, ohranimo tako, da se ne pokvari. Običajno dodamo na 1 kg sadne mezge 25 do 40 dkg sipe. Uporaba raznih ohranjajočih sredstev (salicila, mravljične kisline, natrijevega benzota in podobnega) ne se priporoča, ker so to bolj ali manj strupena sredstva.

Vkuhano marmelado napolnimo še vročo v lonce ali v kozarce s širokimi vratovi, ki jih zavežemo s pergamentnim papirjem in shranimo na hladnem prostoru. Nekatere gospodinje dodajajo marmeladi dišave, nageljnove žbice, cimet, limonove olupke. Sadna mezga ali marmelada je navadno tem boljša, čim gosteje je vkuhana. **Važno je tudi, da dodamo sladkor pri vkuhavanju šele proti koncu, ko je mezga že precej strjena.** To pa zaradi lepe barve, pa tudi zaradi dobrega okusa. Nekatere gospodinje vlivajo marmelado kar na krožnike ali v sklede ali v lonce, ki jih postavijo potem v krušno peč, ko so spekle kruh. Marmelada se tedaj še bolj strdi in napravi na vrhu skorjo. Taka mezga je potem zelo stanovitna. Pred uporabo tako sadno mezgo razredčimo z vodo, da jo moremo mazati na kruh ali testo. Na enak način vkuhavamo tudi ostalo sadje v marmelado. Priporočljivo je tudi, da se sadje meša, to je da vzamemo na polovico jabolk ali hrušk ali jabolk in češpelj in tako naprej. Razna barvila (anilinskih barv) za lepo barvo marmelade ni treba uporabljati, ker so zdravju škodljiva in tudi prepovedana.«

K temu bi pripomnili, da gospodinje, ki napravljajo manjše količine marmelade, lahko to preprosteje store, vendar po istih načelih, kakor so gori opisana. Smoter vsake gospodinje pač mora biti, da pripravi čim več hrane za zimo. Ni treba, da si nakuha le marmelade, temveč vkuha tudi celo, odnosno razpolovljeno sadje.

× **Odpornost sadja je odvisna od prsti, kjer rase, in od gnoja.** Danska kmetijska družba je naredila vrsto zanimivih poskusov, s katerimi je skušala rešiti vprašanje, kako bi se dalo doseči, da ne bi sadje prehitro segnilo. Preiskali so zemljo, na kateri rase sadno drevje, pa tudi gnoj, s katerim so to prst gnojili. Ugotovili so, da je v veliki meri odvisno, koliko časa se sadje drži, od tega, kakšna je zemlja, na kateri je zraslo in kakšen gnoj so uporabljali. S tem, da so uporabili neka določena gnojila, se jim je posrečilo doseči dosti večjo odpornost sadja pred raznimi vplivi.

GOSPODARSTVO

Uničujmo jajčeca kapusovega belina

Nad zelniki se spreletavajo beli metulji s črnimi pikami na krilih in odlagajo drobna zlatorumena jačeca na spodnji strani zeljnatih listov. Jajčeca so v kupčkih in jih je lahko odkriti. Ako jih ne uničimo, se v nekaj dneh izležejo majhne gosenice in obžro liste vprav do reber. Tako obžrte rastline se več ne opomorejo.

Najpreprostejše sredstvo za uničevanje te nadlege so naši prsti. Treba je samo pregledati posamezne glave na spodnji strani listov in rumena jajčeca ugonobiš s prstom.

Za uničevanje jajčec imamo tudi nekaj kemičnih strupenih preparatov. Ker pa je pokončavanje s temi sredstvi prav tako zamudno, je boljše, da jih uničujemo s prsti, kar je cenejše in prav tako učinkovito. Če pa uničujemo gosenice s kemičnimi preparati, ne smemo uživati zelja, dokler ga temeljito ne opere dež.

Če pa nismo uničili jajčec in so gosenice že začele žreti listje, je najboljše, da oberemo vrhne liste in jih sežgemo, ker posameznih gosenic ne moremo uničiti. Gosenice tudi zamorimo, če jih poškropimo z vodo, toplo 55 stopinj Celzija. Ta toplota zelju prav nič ne škoduje. Dobro je, če dodamo tej vodi dva odstotka mazavega mila. Prav dobro sredstvo je tudi zmes 3 kg kuhinjske soli in 2 kg ugašenega apna na 100 litrov vode. Tudi polodstotna karbolinejska raztopina uniči gosenice. Kjer ni dobiti teh reči, lahko poizkusimo z dvoodstotnim tobačnim izvlečkom.

Gosenice pa imajo tudi v živalskem in rastlinskem svetu svoje sovražnike. Med živalmi so zlasti gozdne mravlje njih hude nasprotnice. Nekateri priporočajo, da lastniki napadenih zelnikov prinesejo gozdnih mravelj, ki kmalu pokončajo gosenice, same pa odidejo po končanem delu v gozd nazaj. Med rastlinstvom pa moti duh paradižnika in konoplje samice kapusovega belina, da ne odlože svojih jajčec na njivo v bližini.

Tudi sadno drevje ne uspeva brez gnoja

Kakor vse druge rastline, potrebuje tudi sadno drevje redilnih snovi. Ako so te snovi v zadostni množini in v lahko raztopni obliki v zemlji, bo drevje dobro uspevalo. Staro drevje, ki stoji leta in leta na istem prostoru, začne pešati in ni več rodovitno. Drevje je leta in leta sesalo iz zemlje snovi, ki jih je potrebovalo za rast in napravo plodov. Teh snovi zdaj primanjkuje. Najbolj pogosto manjka zemlji dušika, fosforove kisline, kalija in apna, Te snovi se najhitreje izrabijo in brez nadomestila teh snovi v obliki gnojil nimamo pričakovati, da nam opešano drevje spet dobro rodi in rase. **Gnojenje sadnega drevja je prav tako potrebno, kakor gnojenje njiv, vinogradov in vrtov.**

Goveji gnoj je seveda tudi za sadno drevje najboljše gnojilo. V njem so vse potrebne redilne snovi; zraven tega govejі gnoj rahlja zemljo in pridržuje potrebno vlago in toploto. Z govejim gnojem je najbolje gnojiti **jeseni**, in sicer na ta način, da ga zakopelješ v 30 do 40 cm globoke jarke. Jarki se pa ne smejo napraviti blizu drevesnega debla, temveč pod kapom drevesne krone. Čim večkrat gnojimo, tem boljše je za drevje. Ako pognojimo z enim vozom gnoja osem doraslih dreves, približno zadošča.

Gnojnica, pomešana s straniščnim gnojem, je za sadno drevje posebno izvrstno gnojilo. Gnojnica učinkuje hitro, zaradi tega z njo gnojimo najbolje **pomladi.** Priporoča se s takim gnojilom dvakrat gnojiti, prvič pred cvetjem, drugič kmalu potem, ko drevo odcvete, toda le ob močnem deževju. Tak tekoči gnoj je treba zalivati v luknje, da ga zemlja hitreje vsrka. Gnojnica brez straniščnega gnoja učinkuje bolj na rast lesa, ker primanjkuje fosforove kisline.

Pri splošnem pomanjkanju gnoja je treba dostikrat tudi sadjarju seči po **umetnih gnojilih.** Kakovost in množina potrebnih umetnih gnojil za doraslo drevo je: 1 kg čilskega solitra, 2 kg super fosfata in 2 kg kalijeve soli. Čilski soliter lahko nadomestimo s Tomasovo žlindro (3 kg), kalijevo sol pa s kajnitom. Pognojiš lahko tudi z manjšo količino, vendar v istem razmerju. Koščičasto sadje potrebuje tudi apno, s katerim lahko gnojimo v gašeni ali neugašeni obliki. Čilski soliter je treba na pomlad v začetku in ob koncu maja v dveh potih raztrositi in na plitvo podkopati. Z drugimi umetnimi gnojili se gnoji jeseni, **najkasneje pa prav zgodaj spomladi.** Z apnom gnojiš tako, da ga potrošiš samega in počakaš nekaj tednov, preden gnojiš z drugimi umetnimi gnojili.

Kako učinkuje dušik, fosforova kislina, kalij in apno na drevo? Dušik povzroča bujno rast listja in lesa, fosforova kislina učinkuje na rodovitnost s tem, da pospešuje cvetni in sadni nastavek, kalij vpliva na tvorbo sadu in povzroča trd, čvrst les in s tem trpežnost drevja proti mrazu in boleznim. Apno pospešuje s kalijem vred tvorjenje sladkorja v sadju, razkraja pa tudi redilne snovi v zemlji.

C. D.

Nevarni škodljivci krompirja se bližajo

Nevaren krompirjev škodljivec, tako imenovani koloradski hrošč, se doslej pri nas menda še ni nikjer razširil. Ker pa se je pojavil že na Gornjem Štajerskem, obstoji nevarnost, da ne pride tudi k nam. Nevaren je še zlasti zato, ker ga je težavno pokončavati. Množi se izredno hitro.

Dobro je, če tega nevarnega škodljivca nekoliko poznamo. Poznati moramo ličinko, bubo in hrošča. Prav je tudi, da poznamo jajčeca. Hrošč, zadnja stopnja razvoja, je precej velik, saj je dolg 10 do 12 milimetrov. Ima rumena in oranžna krila z desetimi podolžnimi črnimi črtami. To je največja značilnost hrošča in ga ne moremo zamenjati z drugimi hrošči. Težje je prepoznati ličinko, ker je zelo podobna drugim ličinkam, zlasti ličinkam koristne pikapolonice. Ličinka koloradskega hrošča je sicer podobna ličinkam drugih hroščev v glavnem samo po obliki, ne pa po barvi. Ličinka koloradskega hrošča je v začetku, ko se izleže, krvavo rdeča, pozneje pa rumena in z dvema vrstama črnih pik ob straneh. Buba tega hrošča je pa še mnogo bolj podobna bubi pikapolonice po obliki in po barvi: rumenkasta je z manjšimi in večjimi črnimi pikami in ovalne oblike. Zabubi se v list z zadkom.

Lani je bilo in tudi letos je na krompirju mnogo pikapolonic, ki so se razmnožile zaradi uši na raznem zelenju. Pikapolonice pa so koristne uničevalke listnih uši in jih ne ugonabljajmo, kar so posamezniki že delali v domnevi, da so bili to koloradski hrošči. Kakor rečeno, so koloradski hrošči že v bližini naših mej, zato kar ni verjetno, da ne bi prišli k nam. Po Gornjem Štajerskem uničujejo te škodljivce tako, da jih pobirajo s krompirjevke in sproti ugonabljajo.

Najvišje dopustne cene na ljubljanskem trgu

Od Visokega komisariata odobrene najvišje cene, ki veljajo od 3. avgusta dalje, so:

zelnate glave na drobno 2.50, zelnate glave na debelo 1.50, ohrovt 2.50, repa 0.75, kisla repa 2, karfiola brez listov 5, buče 1, bučke 3.50, kumare 3.25, kumarice za vlaganje, večje, ki jih gre na kilogram 30 kosov, 8, majhne pa, ki jih na kilogram gre 125 kosov, 12, stročji fižol 4.80, grah 4.50, kolerabice 2.50, rdeča pesa 3, rdeči korenček brez zelenja 3, črna redkev 1, redkvica 3, osnaženi hren 4, šopek zelenjave za juho 0.25, peteršilj 4, zelena 4, čebula 2.50, šalota 4, česen 5, glavna solata 3.70, endivija 4, radič 3, mehka špinača 4, trda špinača 3, zelena paprika 7, rabarbara 4, novi krompir 2.25, namizna jabolka 4, jabolka za kuho 3, breskve in marelice 6, liter suhih bezgovih jagod 8, kilogram suhega šipka 8, kilogram suhega lipovega cvetja 20, liter lisičk 3, jajca 2 liri kos.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini.

Drobne vesti

Kaj se še seje na vrtu. Na vrtu se v avgustu še sejejo redkvica, motovilec, zimska solata, špinača, radič in drugo. Spraviti je treba čebulo in česen. Skrbeti je tudi za pravočasno obiranje semenja zelenjadi.

Pameten gospodar pridela še otavič. Ko kmet pokosi otavo, vidi, ali je bilo obdelovanje travnikov pravilno. Dobro negovanim travnikom suša manj škoduje. Po dežju je treba navoziti na pokošeni travnik gnojnico ali pa pognojiti s hlevskim gnojem, če je na razpolago, in potem travnik pobranati. Na dobro negovanih travnikih se lahko dobi še izdaten otavič. Razumen gospodar mora skrbeti, da mu tudi v suhem avgustu ne primanjkuje zelene krme. Kdor v sili obsekuje turščico in obira vehovje zelja, da prehrani živino, se s svojimi gospodarskimi sposobnostmi ne more ponašati. **Že v avgustu je treba izprazniti gnojišča** in izvoziti gnoj na določena polja, kjer naj se zloži v večje kupe ali pa raztrosi. Nato pa se mora njiva takoj plitko podorati.

Setev ajde, repe in drugega. Kmetu pride v tem času prav, če ima gnoj že pripravljen poleg njive, posebno če je ta oddaljena od hleva. Vsak dan zakasnele setve se maščuje. Na preorane njive seje zdaj kmet ajdo, strniščno repo, turščico za zeleno krmo ali pa razne krmilne mešanice. Ajdo je treba gnojiti s superfosfatom, strniščno repo in turščico pa s hlevskim gnojem. Mešanicam za zeleno gnojenje ne kaže gnojiti pred setvijo, temveč je treba na posejano polje natrositi hlevskega gnoja tako na drobno, da pokrije celo polje in ščiti setev pred prehudimi sončnimi žarki. Poleg ajde, strniščne repe, turščice za zeleno krmo in krmilnih mešanic sejemo po ponovnem preoranju prahe oljnato repico in inkarnatko. V krajih, ki trpe zaradi pomladne suše, se sejejo ob koncu avgusta tudi travne mešanice in detelje. Do mraza se rastline toliko razvijejo, da jim mraz ne more več škodovati. Tako imamo prihodnje leto več pridelka. Sejemo jih brez zaščitnega posevka žita.

Strnišče je treba hitro preorati. Doba žetve se bliža zaključku. Često kmet še ni žita odpeljal s polja in že orje med kupi. K taki naglici ga priganja strah pred sušo. Saj vemo, da je žito izčrpalo iz gornjega sloja zemlje zadnjo vlago, ono v nižjih slojih pa lahko obvarujemo le, če strnišče čim prej prevrnemo ali vsaj razparamo. Strnišče je treba takoj prevrniti tudi zaradi tega, da se ne osuši vrhnji sloj zemlje, ki vsebuje največ koristnih bakterij, kajti v presušeni zemlji preneha delo bakterij pri pretvarjanju težko topljivih snovi za prehrano rastline v lahko topljive. Če to delo preneha, rastline ne dobe dovolj hrane za svojo rast, kar se z ničemer ne da pozneje nadomestiti. Zemljo je treba tudi prašiti, da dobi pravilno drobno grudičavost, v kateri vsaka rastlina najbolje uspeva. Na sprašeni njivi izklije plevel, ki ga uničimo s poznejšim oranjem.

× **Sloni in konji so podvrženi morski bolezni.** Že pogosto so ugotovili, da so med živalmi, ki so jih kdaj z ladjami prevažali po morju, posebno občutljivi za morsko bolezen sloni. Vendar pa s tem še ni rečeno, da sloni, kadar se jih loti morska bolezen, tudi največ trpe. Pravijo, da ima morska bolezen neprimerno hujši vpliv na konje, čeprav se jih ne loti tako hitro. A med konji najhuje zadene ta bolezen dirkače.

× **Ljubezenska žaloigra v vodnjaku pred 130 leti.** Pred 130 leti sta se ljubila v Tarragoni lepa trgovčeva hči Pasquita in mladi Juanito, ki mu pa starši niso hoteli dovoliti, da bi se oženil s svojo izvoljenko, čeprav je zaradi njega Pasquita razdrla zaroko s svojim prvim izvoljencem Gomezom. Zaljubljenca sta se hotela poročiti poleti l. 1811. Tedaj je pa vdrla v deželo Napoleonova vojska. Prišla je tudi pred Tarragono in zahtevala predajo mesta. Španci so to zahtevo odklonili. Francozi so jih začeli oblegati in Španci so jih pognali 20 km nazaj. V vojskovanju je nastal presledek, ki sta ga hotela mlada zaljubljenca porabiti za svojo poroko. Čez nekaj dni so pa Francozi zavzeli Tarragono. Španski vojaki so se razbežali in poskrili. Juanito se je rešil s svojo mlado ženo v prazen vodnjak. V njem je bil pa že skrit Gomez, Juanitov tekmec. Nihče ne ve, kaj se je odigralo med njima v vodnjaku, ker so našli pozneje samo tri okostnjake, kraj njih pa dve bodali. Pijani francoski vojaki so bili namreč opazili v vodnjaku tri skrite begunce in so jih tako dolgo zalivali z vodo, da so utonili.

× **Čudno spačen telček.** V Taakemu v okraju Rottenburgu je povrgla krava nekega kmeta čudnega spačka. Gre za zarasli teleti z dvema glavama, dvema prsnima košema in po dvema zraslima prednjima nogama, med katerimi je ena prednja in dve zadnji nogi. Spaček, ki je kmalu poginil, je imel tudi tri repe. Vsi notranji organi so bili dvojni.

FIELD • ZGODOVINSKI ROMAN

DVE LJUBEZNI

»Zdaj ne več,« se je zasmejal tudi on. »Da, nerodno je biti najmlajši in najmanjši. Takoj vam bom povedal, kako se vrstijo moji bratje in sestre: David, Emilija, Timotej, Matej, Jonatan, Štefan, Ciril, Martin in Marija.« Več pa vam bom povedal o njih v prvem pismu, ki vam ga bom poslal s prve postaje.«

»Toda,« je hotela ugovarjati, tedaj pa sta pristopila brata Monoda.

»Veseli me, da ste se zglasili pri meni s tem priporočilnim pismom,« ga je vljudno nagovoril Alfred Monod. »Sicer bi vas bili gotovo zgrešili.«

»Rajši bi izpustil Anglijo s Škotsko vred, kakor pa obisk pri vas!«

»In jutri greste že v Bruselj?«

»Da, in potem dalje proti Nemčiji in Avstriji. Pet let sem štedil za to potovanje.«

Ko se je z zadnjimi gosti poslovil tudi Fild, mu je Eliza prijazno ponudila roko. »Želim vam srečno pot in srečno vrnitev. Lahko noč!«

Ko je šel, sta se Monoda še dolgo pogovarjala o njem. Hvalila sta njegovo iskrenost in nenavadno nadarjenost. Morda je malce preveč zgovoren, a je zato dobrosrčen in duhovit. V Ameriki velja za enega izmed najboljših poznavalcev grščine, hebrejščine in filozofije; gotovo ga čaka lepa duhovniška kariera.«

Ko je šla Eliza po stopnicah v svojo sobo, je mislila na tega veselega in odkritosrčnega Američana. V zadnjih tednih se je bila ogradila z visokim zidom, da bi se laže skrila pred svetom. Njeni znanci so spoštovali to njeno zgradbo in so jo puščali samo. On edini je vedel, da je treba preplezati zid, in z enim samim skokom je bil pri njej.

14.

TRETJI DEL

Spet je stala Eliza navsezgodaj na palubi ter zrla proti daljnemu obrežju. Po štirih tednih vožnje je vrgel »Celtic« sidro v Staten Islandu.

Bilo je pomladi l. 1849. — osem let in pol od tistega dne, ko je prvič stopila v hišo vojvode Praslina. Takrat je bila pogumna in željna novih dogodkov. Danes je bila tisoče milj daleč od Pariza in vedela je, da ne sme zaupati novim dogodkom.

Potniki so se zgrnili na palubo, da bi prvič pozdravili Ameriko. Mahali so z rokami, vpili in se smejali. Njihovi obrazi, ki so se zdeli Elizi med vožnjo starikavi in pusti, so naglo oživeli. Solze so ji stopile v oči ob pogledu na to izpremembo. Zavidala jim je. Kaj je bilo to, kar so imeli vsi ti ljudje, a kar je ona pogrešala?

»Vero,« je pomislila.

Čedalje jasneje se je risala obala pred njimi. Nekaj potnikov, s katerimi se je bila seznanila, je prišlo mimo. Pozdravili so jo in se poslovili. Obrazi so jim žareli od radosti, da je smoter tako blizu.

»Prosim, gospa,« je izpregovoril poleg nje visok Američan, s katerim je bila izpregovorila ves čas vožnje komaj pet besed. »Držite se mene, ko bomo izstopili. Ponesel vam bom kovčeg in upajmo, da pridemo srečno na čvrsta tla.«

Smehljaje se mu je zahvalila. »Američani so res uslužni,« je pomislila. »Vedejo se nasproti ženskam povsem naravno spoštljivo, tako vse drugače kakor evropski kavalirji. Zdi se jim samo po sebi umevno, pomagati ženski, pa naj že potuje sama ali ne.«

V gneči si je počasi utirala pot na kopno, v novi svet, misli pa so ji uhajale nazaj v Evropo, k njenim izgubljenim prijateljem, k Monodovim. Brez pomoči bratov Monodov ne bi nikoli dobila te službe. Pisali so vsem svojim vplivnim prijateljem na obeh straneh oceana, jih prepričevali o Elizini nedolžnosti ter jih prosili pomoči. In naposled se je zgodil čudež. Prišla je ponudba iz New Yorka, kjer so v neki višji dekliški šoli potrebovali učiteljico francoščine.

Kočijaž, ki ga je bila najela, jo je odložil pred velikim poslopjem, na katerem so blestele črke: Šola gospodične Hainesove.

Zavese v dolgem in hladnem salonu so bile spuščene. Eliza se je komaj utegnila ozreti po okusnem mahagonijevem pohištvu. Vstala je, da bi podala roko gospodični Hainesovi, ki je pravkar vstopila.

»Pozdravljeni, gospodična Deportova! Prišli ste ob pravem času. Upam, da zdravi. Ste imeli dobro vožnjo?«

Na Elizo je napravila gospodična srednjih let, oblečena v okusno narejeno sivo obleko, prav dober vtisk. Njen glas je zvenel mirno in ubrano, oči so ji zrle mladostno.

»Malo sem pač utrujena in zmedena po tako dolgi poti,« je dejala. »A verjemite mi, veselim se, da sem tu. In globoko sem vam hvaležna, da ste mi dali priložnost za novo delo.«

»To ni le moja zasluga. Dolgo sem razmišljala in pretresala vaš primer, preden sem se bila odločila.«

»Veseli me, da so vam znane vse podrobnosti tega — tega nesrečnega dogodka, v katerega sem bila žal zapletena.

»Da, dobro mi je znana vsa ta Praslinova afera. A ko sem prečitala pisma Monodovih in drugih prijateljev, sem spoznala, da ste bili res le žrtev okoliščin. Vaša spričevala so odlična, vaši prijatelji so vas kar najtopleje priporočali, in vendar mi je bilo težavno, odločiti se. Bila je prava božja previdnost, da vas je našel mladi gospod Fild.«

»Gospod Fild?« je presenečena vprašala Eliza. »Nisem vedela, da je imel on kaj skupnega z mojim odhodom v Ameriko.«

Naš pastor mi ga je bil privedel, ko se je vrnil iz Evrope. To, akr mi je povedal on o vas, me je prepričalo bolj od vseh priporočil. Prepričal me je,« nasmehnila se je, »da ste kras vsakega mesta, ki ga dobite.«

Preden je odšla Eliza v svojo sobo, ji je gospodična Hainesova izročila pismo, ki je bilo prišlo za njo. Prišlo je iz Missourija. Pošiljal ji ga je Fild.

Spoštovana gospodična Deportova!

Smem vas prvi pozdraviti na dan vašega prihoda v deželo, kjer boste, kakor upam, našli svojo srečo?

Prijatelj Monod mi je sporočil, da se vračate k svojemu poklicu. Sreča je hotela, da sem lahko govoril z gospo, pri kateri boste nastopili službo.

Žal mi je, da vas ne morem osebno pozdraviti, a kakor vidite, sem mnogo kilometrov daleč od New Yorka. Moja brata Ciril in David, ki živita v New Yorku, me že dolgo vabita k sebi. Upam torej, da vas bom čez nekaj mesecev pozdravil osebno. Za zdaj pa nestrpno pričakujem poročila, ali ste prispeli srečno in kako se počutite v novem položaju.«

Dvakrat je prečitala Eliza ta kratki, a iskreni dopis. Kaj takega je pač lahko pričakovala od tega majhnega duhovnika.

»Gospodična, v Ameriki živijo čudni ljudje!« se je spomnila zdaj besed, ki jih je bila nekoč izrekla Luiza o Ameriki.

»Čudni ali ne,« je pomislila. »Sprejeli so me medse, in to je glavno. Dobro je, če ima človek prijatelje.«

Šestkrat okoli Grammercy parka, proti lexingtonski četrti in spet nazaj. Eliza se je bala teh sprehodov s svojimi trinajstimi učenkami. Bile so to deklice med desetim in enajstim letom, vsaka zase dobra in mila, ko pa so bile skupaj, jih je komaj krotila. Ta dopoldanski sprehod ji je bila najneprijetnejša učiteljska dolžnost. Paziti je morala, da so šle deklice lepo v vrsti, da se niso ustavljale in bile preveč razposajene.

Tega jesenskega dne l. 1850. je bila Eliza posebno zlovoljna. Pisma, ki jih je tako nestrpno pričakovala iz Francije, še vedno niso prišla, vreme pa je bilo hladno in megleno. In starejša dekleta so bila zadnje čase nemirnejša kakor običajno. Obsedlo jih je nekakšno nerazumljivo vznemirjenje. Ogledovale so si učiteljico francoščine in se pomenljivo spogledovale.

»Marijana Hornova bo šla s Katjo Delancijevo, Izabela Loriljardova z Anko Brevurtovo. Luisa Jumelova bo šla z menoj, nazaj grede jo bo zamenjala Lucija Šulerova,« jih je postavljala v vrsto. Na ta način je hotela ločiti najbolj nemirna dekleta.

»Zagotovo vem to,« je zaslišala naenkrat za svojim hrbtom šepetanje. »Mamina postrežnica si je shranjevala vse tiste dopise in mi jih je dala, da jih preberem. Pomislite, bil je menda lord ali vojvoda, pa je ubil . . . «

Naprej ni slišala, ker je priropotal mimo voz. Skušala je ljubeznivo odgovarjati na vprašanja svoje sosede, medtem ko je z enim ušesom napeto prisluškovala šepetanju za seboj.

»In ona je bila zapletena v ta umor, Emilija? Kako romantično! In zdaj je naša učiteljica! Je to mogoče?«

»Če ti pravim. da vem zanesljivo. Pridi danes popoldne z Eleno in Luizo k nam, pokazala ti bom. Meni pa se to ne zdi prav nič romantično. Le počakaj, da se vrne moja mama iz Baltimora in izve, kakšno učiteljico francoščine smo dobile!«

»Pst, Emilija! Gleda nas. Govori hitro po francosko!«

»Qu' ce que c'est?«

»No, to je dovolj. Ti že pokažem, če se boš še drla nad menoj pred celim razredom, da slabo izgovarjam! Pogledala ji bom v oči in jo nekaj vprašala.«

»Tega si pač ne boš upala, Emilija!«

»Pa bom! Vprašala jo bom, kako se izgovarja beseda **Praslin** in **Conciergerie**, in videle bomo, kaj bo na to odgovorila.«

Eliza je poklicala Emilijo k sebi. Tako je za nekaj minut šepetanje prenehalo, toda dobro se je zavedala, da bo v najkrajšem času sleherna učenka izvedela za nesrečni dogodek iz njene preteklosti. Ko so se odpravljale domov, je eni izmed njih odvzela listek, ki so si ga bile na skrivaj pošiljale.

»Dekleta to se boste čudila, ko vam bo Emilija povedala, kaj so pisali časopisi o naši gospodični D.,« je bilo zapisano na listku.

»Gospodična D.,« je pomislila Eliza trpko. »Torej je tudi ona prišla za menoj v Ameriko. Mislila sem že, da sem jo bila pustila v Francijî . . . «

Vso noč ni Eliza zatisnila oči. Drhtela je od mraza in neprestano je razglabljala, kaj naj napravi. Težko ji je bilo, čutila se je postarano in zapuščeno. »Ali se osemintridesetletna neporočena učiteljica lahko počuti drugače?« si je govorila. Vendar je zrla hladno v svojo bodočnost, čeprav je vedela, da bo pač vse odvisno od tega, kako se bo izmotala iz tega položaja.

»Preveč sem izkusila, da bi mi bilo kaj do tega, kako sodijo ljudje o meni,« je razmišljala. »Odslej bom povedala vsakomur v obraz, kako in kaj.«

Zelo skrbno se je zjutraj oblekla. Glavo je imela polno načrtov in stavkov, s katerimi bo začela danes pouk.

Izpod priprtih trepalnic je zrla po razredu. Vzdušje v razredu je bilo napeto. Emilija Delavanova je vneto nekaj pripovedovala Marijani Hornovi in pomenljivo prikimavala.

»Odložite knjige in zvezke, danes se bomo razgovarjale,« je počasi izpregovorila učiteljica. »A ne o francoskem jeziku. Toda dobro pazite in pazljivo odgovarjajte na moja vprašanja. Pripovedovala vam bom resnično zgodbo, zato je važno, da dobro razumete. Ste pripravljene? Lahko začnem?«

Po razredu je završalo. Oči so presenečeno zrle proti katedru. Nekaj v Elizinem uvodu je govorilo, da to ne bo ura običajnih recitacij. Potem je postalo v razredu tiho in modre, rjave in črne oči so radovedno zrle v učiteljico.

»Predstavljajmo si torej, da smo v Parizu v mogočni in prekrasni palači v Ulici sv. Honorija, na domu plemenitega vojvode Praslina.«

V razredu je znova nastal nemir. Emilija Delavanova se je nervozno vrtela in spogledovala z Rebeko Jayovo.

(Dalje)

NEKAJ ZA MLADINO

Prvič v življenju je videla ogledalo

Japonska zgodbica

Neki kmet je sklenil potovati v mesto onkraj svete gore. Ko se je poslavljal od svoje mlade žene, jo je vprašal, kaj naj ji prinese za spomin. Žena mu je rekla, da si želi glavnik, in na moževo vprašanje, kakšen naj bo ta glavnik, je pokazala na večerno nebo, kjer je prvi krajec plul v srebrni luči.

Kmet se je odpravil na pot. Čez več dni je prišel v mesto in opravil tam svoje kupčijske posle. Ko se je hotel vrniti domov, se je spomnil, kaj je ženi obljubil. Zato je stopil v trgovino, kjer je bilo mnogo takih reči, ki so všeč ženskam. A kupčijski posli so ga tako zmedli, da ni prav nič vedel, kaj si je njegova žena zaželela. Le tega se je spominjal, da naj ima darilo obliko lune. To je tudi trgovcu povedal.

»Potem bo pa to ogledalo!« je menil trgovec in pokazal na nebo, ki se je blestelo v mesečini.

»Brez dvoma, je potrdil kmet, »saj ogledala še nikoli ni imela.« Kupil je torej ogledalo, se odpeljal v svojo vas in izročil ženi darilo. Žena pa, ki ni bila še nikoli videla ogledala, se je prestrašila in je jokaje tekla k svoji materi.

»Zakaj pa se jokaš?« jo je vprašala mati.

»Zato, ker je moj mož privedel neko tujo žensko v hišo.«

»Kako to?« se je zavzela mati,« prijela ogledalo in pogledala vanj.

»Le kako se moreš jokati zaradi tega!« je očitajoče rekla hčeri, »saj to je prav stara in grda ženska!«

ZA UGANKARJE?

Zagoneten napis

POMLÁD, RADOST, PETJE, NORICA, OSTROGA, ČEZENJ, JAREM, EKSIL, KAČA, NEKJE, PERJE, EMOCIJA, START.

Vzemi po tri skupaj se držeče črke iz vsake besede, le iz zadnje besede dve črki, pa dobiš znan izrek.

Križanka

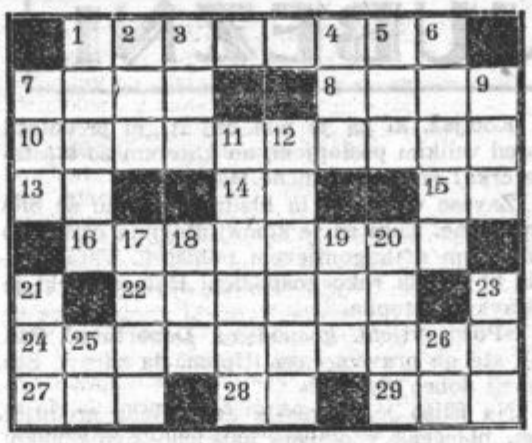

Vodoravno: 1. Prvi, ki je pred stoletji prevedel celo sveto pismo v slovenščino. 7. Predmet za pisanje. 8. Vsaka hiša ima štiri (ednina). 10. Prikuha + kaj je žena možu in kaj prekla fižolu. 13. Kazalni zaimek. 14. Okrajšava za »po domače«. 15. Zveza med Italijo in Nemčijo. 16. Velik francoski vojskovodja v začetku prejšnjega stoletja. 22. Moško krstno ime, ki se zelo redko rabi. 24. Modri možje iz svetega pisma, ki so napovedovali v naprej (ednina) + uniči kmetovalcu letino. 27. Žetveno orodje. 28. Vzklik, ki ga izrečeš, če komu kaj daš. 29. Besedica, s katero izražaš ukaz, željo.

Navpično: 1. Hudi, zlobni duh s tujo besedo. 2. Znesek, ki ga daš pri sklenjeni kupčiji prodajalcu vnaprej. 3. Staro strelno orožje. 4. Zdajšnje strelno orožje. 5. Jarem z drugo besedo. 6. Starorimski cesar, ki je bil hud preganjalec kristjanov. 7. Po njej hodiš. 9. Na glavi jih imaš mnogo (ednina). 11. Starorimski bog. 12. Najboljši učenci v šoli so je deležni ob koncu šolskega leta. 17. Izraz za pečenje kruha (narobe). 18. Dva enaka predmeta, dve enaki bitji ga sestavljata. 19. Pripadnik nekega baltiškega naroda. 20. Krstno ime velikega slovenskega pesnika. 21. Zapor v srbohrvaščini. 23. Vodja hrvatskih Ilircev (samo priimek). 25. Dva enaka soglasnika. 26. Kaj v nekem hrvatskem narečju.

***

Rešitve ugank iz št. 31. Križanka: vodoravno: 1. Gorjanci, 7. Aida, 8. akt, 10. pik, 12. sinagoga, 15. idol, 16. pokalica- 18. mi, 19. latinica, 22. očak; navpično: 1. glas, 2. ratnik, 3. ji, 4. ad (da), 5. Napoli, 6. Irka, 9. ki, 11. Ig, 13. Adamič, 14. golina, 16. polh, 17. Adam, 20. to, 21. ik (ki). — Dopolnjevanka: Henrik, zavesa, bremza, Poljak, patron, Sokrat, korist, Klejst, revček, kotlič; pregovor: Ni vse zlato, kar se sveti. — Menjalnica: led, lek, les, lev. — Rebus: Človek se do smrti uči.

Ženski vestnik

Pri obdarovanju otrok ne delajte razlik

Ali ste že ob praznikih opazovali svoje male obdarovance? Medtem ko razvijajo svoja darila, od strani že opazujejo, kaj je dobil bratec ali pa sestrica. Če ste podarili na primer vsem trem otrokom enake zavitke sladkorčkov, gotovo ne bo minilo pet minut, ko bodo stresli svoje zavitke in prešteli sladkorčke, da se prepričajo, ali so bili vsi zavitki enako dobro založeni. Nesreča je takoj tu, če je v zavitku le en sladkorček manj! Otrok se bo na mah razžalostil in postal zagrenjen. Nihče ni bolj malenkosten kakor otrok! Nobena žalost ne more biti tako velika kakor otrokova, če se počuti zapostavljenega.

Vse matere bi se morale večkrat spomniti svojih otroških let in obdarovanj izza otroške dobe, pa bi marsikdaj zapazile, da grešijo nad svojimi otroki tako, kakor so njih starši grešili nad njimi samimi. Morda je vaša mati kdaj podarila bratu ali sestri dragocenejše darilo od vašega. Kako vas je to bolelo! Tedni so morali miniti, da je izginila poslednja grenkoba iz vašega srca! Otrok zameri vsem srcem, in vsaka krivica pusti v otroškem srcu sled, ki pogubno vpliva na njegov razvoj!

Za kuhinjo

Dušeni paradižniki s krompirjem. Paradižnike zrežem na debele ploščice, ki jih dam v razbeljeno maslo, osolim in po vrhu potresem z drobno sesekljano čebulo in peteršiljem. Vse pražim dobre četrt ure. Med tem pripravim zmečkan krompir. Ko so paradižniki gotovi, jih zložim v sredo okrogle sklede, okrog pa stisnem skozi cev krompir. Če cevke nimam, storim to kar z žlico, ki jo prej namočim v maslu. Oblikuj jajčaste oblike krompirja in okrasi s tem jed.

Polnjeni paradižniki. Paradižnikom odstraniš peščevje, jih izdolbeš in pokapaš s solatno polivko. Izdolbeno meso pretlačiš, dodaš nekaj parmezanskega sira, dobro premešaš ter napolniš paradižnike. Po vrhu posuješ drobtinice in daš na vsak paradižnik košček masla. Vse skupaj pečeš pol ure v pečici in daš z makaroni na mizo.

Kako rabiš zabelo iz loja. Loj in telečja mast sta težko prebavljivi in imata ostrejši okus. Ti dve masti sta najuporabnejši pri težkih jedilih in zimski povrtnini. Se tudi zelo hitro strdita in zato ju moramo uporabljati le v razgretem stanju. Tudi količina takšne zabele naj bo majhna. Če gospodinja želi dobljeno mast iz loja zaradi

Po Steubnu 16

RDEČI VIHAR

Povest iz prve indijanske vojne za Ohajo

Že davno se je Tekumze ločil od njega. Viteški mladi Indijanec je bil po svoji naravi plemenit in Logan je prejšnja leta mogel v njem samo še krepiti in razvijati prirojene mu dobre lastnosti. Cela štiri leta doslej je bil Tekumze Loganu privržen kakor zvesta žival. Logan je bil Tekumzeju najsvetlejši, najplemenitejši vzornik.

Lahko si tedaj zamislite, kakšno je bilo njegovo razočaranje in kako se je Tekumze zdrznil od groze, ko je po neki bitki prihitel k Loganu, ki je bil baš pobil neko štirileto dekletce. Pa ne samo, da si je z njeno smrtjo obtežil svojo vest, tudi njen skalp si je obesil za pas. Tekumze je prispel prepozno, da bi bil tu lahko posredoval. Od groze je kriknil in nato zbežal v gozd.

Nekaj dni je blodil naokrog, neprestano mu je bila pred očmi strahotna podoba mrtvega otroka in še strahotnejša propalost njegovega vzornika. Po daljši blodnji se je Tekumze umaknil za nekaj tednov nazaj v Čilikot. Kar koli je imel skalpov, ki si jih je bil doslej — kakor pač vsak pripadnik njegovega rodu — pridobil od premaganih sovražnikov, vse je vrgel v ogenj in nikoli pozneje ni kateremu koli padlemu sovražniku posnel skalpa z glave.

To je zgodovinsko dejstvo, kakor je tudi zgodovinsko dognano, da je Tekumze nekoč, ko mu je bilo šestnajst let in je moral prvič zasledovati sovražnika, prisostvoval pokončavanju nasprotnikov. Ob tistih žalostnih prizorih je pobegnil in si je pozneje komaj rešil življenje, ker so ga smatrali za strahopetca, medtem ko je v resnici njegovo srce bilo mnogo plemenitejše od njegovih vrstnikov v indijanskem rodu. Od tistega prvega groznega doživljaja Tekumze nikakor ni mogel trpeti mučenje ujetih sovražnikov. Kakor se je takrat s svojo izredno zgovornostjo opravičil in rešil pred maščevanjem, tako je na najučinkovitejši način z ognjevitimi besedami prepričal krvoločno in maščevalno drhal rodu Šavanov ter je od vseh izsilil obljubo, da nikoli več ne bodo mučili sovražnika. Sploh pa mučenje pri Indijancih nikakor ni bilo tako samo po sebi umevno, kakor ste to morda tudi že vi brali v raznih zgodbah in spisih, ki opisujejo borbe z Indijanci. Zgodovinsko je dognano, da je skoro sleherni ujetnik pri Indijancih zaprosil, naj ga sprejmejo v svoj rod in naj ga eden izmed družinskih glavarjev posinovi. Na ta način si je rešil življenje. Seveda pa potem ni mogel več pobegniti nazaj k svojemu narodu, kajti tam ga po takšnem indijanskem posinovljenju ne bi bili več sprejeli.

Mrko posedajoč pred kolibo svojega očeta je Tekumze razmišljal o marsičem. Samo tu in tam se je kratko sprehodil skozi indijansko vas. In kadar koli je stopal tako sam zase, so se pred njim umaknili domišljavi, nališpani indijanski lažni junaki, ki so se bali borb z belci. Tem žalostnim junakom v Čilikotu je bilo malo mar, če so jih zasmehovala dekleta in otroci. Kadar pa so uzrli Tekumzeja, jih je popadel strah. Ti mladi indijanski gizdalini so si sleherni dan mazilili lase z medvedovo mastjo. Na svojih mokasinih so nosili dolge trakove, vrezane iz medvedje kože. Najbolj pa so se ponašali s tem, da so si na glave posajali klobuke, zavezovali pestre ovratne rute in si obešali okrog vratu verižice iz steklenih korald. Vse to so bili kupili pri kakšnem belem prekupčevalcu. Ko so videli, da Tekumze ostaja na vasi, jih je počasi minil strah in že so bili veselo prepričani, da se bo pridružil njim, ko vendar noče odtod, čeprav medtem drugod še zmerom besni vojna.

Toda kmalu so opazili, da se je treba pred Tekumzejem dobro varovati. No, čim dalje je bival med njimi, tem bolj so se ga navadili.

Bilo je v septembru, ko je Tekumze prevzet od mračnih misli sedel ob robu strmega brega reke. V prilični oddaljenosti se je zadrževala družba takih našemljenih gizdalinov. Eden izmed njih je bil posebno predrzen in se je vsedel tik ob Letečo pšico. Pri tem mu ni bilo prav nič veselo pri duši. Tekumze se sploh ni zmenil zanj. In tedaj je začel gizdalin, da bi zbudil splošno pozornost, pripovedovati o svojih junaštvih iz poslednje vojne.

Gizdalinovo pripovedovanje je naenkrat predramilo Tekumzeja iz njegovih mračnih razmišljanj. Začuden je pogledal, in ob njegovem pogledu je začel junaški gizdalin naenkrat jecljati. Tedaj je Tekumze planil pokoncu. Popadel je prestrašenega pripovedovalca izmišljenih junaštev, popadel ga je z desnico za tilnik, z levico pa za koleno in treščil vpijočega gizdalina v reko. Strahotno kričeč, puhajoč in pljuvajoč se je gizdalin komaj rešil iz objema valov. Tekumze se je tedaj glasno zakrohotal. Da, že dolgo se ni smejal, a tokrat se je s krohotom vrnil v vas.

Tekumze se je priključil skupnemu pohodu Indijancev. Stari lev svojega rodu je pozival bojevnike k bitki ob reki Konavhi. Takoj se je Tekumze odločil, da pojde v boj zoper može in bojevnike. Glede žensk in otrok pa je trdno sklenil, da jih bo ščitil in varoval pred slehernim nasiljem.

Bitka ob reki Kanavhi

Velike stare vrbe so povešale goste veje in na bregu je bilo tako tiho kakor na gladini prostrane vode v velikem zalivu. V mračnem miru se je vodovje svetlikalo pod oblaki, ki so se črni in sivi vlekli nizko pod nebom. Daleč zunaj pa je vodovje reke Ohaja skoraj neslišno brzelo dalje. Tudi gozd na obeh straneh reke je počival v glo-

okusa malo popraviti, lahko to stori s tem, da loju doda mleko in vse to skupaj prevre.

Golobi v omaki. Golobe očisti, jih zarumeni na koščku masla, pokrij kozico, duši meso na rahlem ognju do mehkega. Zalivaj jih od časa do časa z nekaj žlicami vode. Šele zdaj odreži vrat in glavo, ki se za obaro do tega trenutka morata dušiti skupno z ostalim. Glave z vratovi damo v kozico, kjer smo doslej dušile golobe in sicer skupno z drobovjem (jetra, srce). Jed je odlična, če si moreš v ta namen priskrbeti še malo telečjih ali govejih jeter, ki jih razrežeš na koščke in dušiš z ostalim. Sem dodaš še nekaj lističev žajblja in pol lovorjevega lista. Na vse to zliješ še nekaj žlic vina in pustiš dušiti na komaj zaznavnem ognju. Naposled vse dobro pretlačiš skozi sito in daj pretlačeno skupno z golobi spet v kozico; golobe razreži prej še na štiri dele. Skupno z omako jih dušiš nekaj časa na rahlem ognju, da se dobro navzamejo njenega soka. Omaka mora postati naposled precej gosta.

Zelenjadna potica. Ljudje se naveličajo, če imajo vedno na enak način pripravljeno zelenjavo. Letos je za spremembo prav dobra zelenjadna potica. Čim več mešane zelenjave vzameš za to zelenjadno potico, tem boljša bo. Pripravi si nekaj oluščenega graha, majhno cvetačo, glavico kolerabe, korenček, stročji fižol, paradižnik, nekaj listov ohrovta, zelja ter špinače in še kakšne zelenjave. Listnato zelenjavo zreži na tanke listke, ostale glavice in korenčke pa na kocke ali pa jih nastrgaj na strgalnik. Zelenjavo potem pari do mehkega ali pa poduši na kaki maščobi. Posebej poduši še malo gobic. Vse skupaj pomešaj, osoli, malo popopraj in prilij malo juhe. Če dodaš morda kako jajce, bo potica seveda še boljša. Posebej pripravi še kakšnih 10 omlet kar z vodo, če ni mleka. Potem vzameš posodo, deneš na dno omleto, jo namažeš s plastjo pripravljene zelenjave, jo pokriješ z omleto in to ponavljaš toliko časa, dokler imaš kaj nadeva in omlet. Na vrhu naj bo omleta, ki jo poliješ z juho. Še boljša bo potica, če jo na vrhu poliješ s smetano. Vse skupaj deneš v pečico in zapečeš lepo rumeno. Če imaš ostanke kakršnegakoli mesa, jih zmelji in dodaj zelenjadni zmesi.

Omaka iz kislih kumaric. Najprej na drobno sesekljamo dve kisli kumarici, dve sardeli in tri trdo kuhane rumenjake, dodenemo razmočenega kruha, in vse skupaj pretlačimo. Potem pridenemo še žlico gorčice, tri žlice olja, nekoliko soli in popra in žlico seseklianih kaper.

Vlaganje rdečega zelja. Če imaš rdeče zelje, ga lahko skraniš za zimo takole: Glave očisti in jih zreži malo debeleje kakor solato. Zelje potresi s kumino in ga precej osoli. Dobro ga premešaj in pusti stati tri do pet ur. Med tem si pripravi posodo. Zelje vlagaj močno ožeto. Sproti polivaj kis, da se z njim prepoji vsa količina zelja, na vrh pa nalij malo olja. Posodo dobro zaveži. Za zimo imaš na ta način pripravljeno okusno solato. Rdečemu zelju lahko primešaš navadno zelje, in sicer vlagaj eno plast ene, drugo plast pa druge vrste zelja. Tudi ta način je priporočljiv.

Koristni nasveti

S pomočjo obročka se lahko pokvari vkuhana vsebina. Vlaga in plesen ne moreta do vkuhanega v dobro zaprtem kozarcu, lahko pa pokvarita gumijasti obroček. Na ta način utegne preko obročka vhajati vlaga v kozarec, ki se pokvari. Če je klet zelo vlažna, je dobro, da jo prežveplamo ali postavimo vanjo posodo z neugašenim apnom, ki ga zmerom izmenjamo, ko se razkroji od vlage. Dobro je tudi, če pokrijemo kozarec še s časopisnim papirjem.

Stare klobuke lahko uporabiš za copate in vložke v čevljih. Kot vložki varujejo nogavice, da se tako hitro ne strgajo, obenem pa so taki vložki pozimi dobra zaščita proti mrazu.

Posušeno kremo za čevlje lahko napraviš za rabno. Če se ti je krema za čevlje posušila, da se ne da rabiti, kani vanjo nekaj kapljic terpentina, pa bo spet dobra.

Kako povečamo trpežnost čevljev. Čevlji ostanejo dolgo v dobrem stanju, če jih enkrat na teden očistimo z glicerinom namesto s kremo.

Od vrvic za čevlje prav rade odlete kovinaste konice. Če konce vrvic potem zavijemo in pomočimo v redek klej, lep ali pečatni vosek, so še prav tako uporabne.

Lesno oglje je dobro zdravilo, kadar napenja živino. Stolci v prah pest oglja, zmešaj z vodo in vlij živini v grlo. Oglje se spoji s plini v želodcu in živini odleže. Lesno oglje so uživali s pridom tudi ljudje ob času kolere.

Domači zdravnik

Pravilno dihanje proti slabemu spanju. Nova zapoved, kako si zagotoviš spanec, je naslednja: Stegni in nato popusti vse mišice, posebej mišičje, ki uravnava želodec in trebuh. Nato globoko vdihni, in sicer tako, da pri tem nobena mišica ne otrpne. Ko napraviš prvi vdih, globoko in počasi izdihni, da se tudi zadnji kotički pljuč napolnijo s krvjo in kisikom. Te dihalne gibe pa je treba izvršiti tako, da se hkrati gibljeta tudi prepona in spodnja polovica prsnega koša. Ko napraviš nekaj vaj, ti postanejo ti gibi povsem lahki in naravni, saj v ležečem položaju sami dihamo s prepono. Gre samo zato, da dihnemo globlje in mirneje, tako da nikoli ne skrčimo prsnih mišic. To je vse. Komaj osemkraj tako vdihnemo in izdihnemo, se nam zazeha, kar je znak da se je približal globok, dobrodejen spanec. Vsi, ki so preizkusili ta način, se hvalijo, da so z uspehom zadovoljni.

Džiu-džicu se na Japonskem splošno poučuje

V sportnem življenju je potrebna za dosego posebnih sportnih uspehov tudi posebna telesna moč. Slabiči redko dosežejo večje uspehe. To pa ne velja za najznačilnejši japonski sport džiu-džicu. Kdor goji ta sport, ne potrebuje posebne moči, ker gre pri njem bolj za spretnost kakor za moč. Komur so znana osnovna pravila tega sporta, se lahko uspešno bori tudi proti mnogo močnejšemu nasprotniku. Džiu-džicu goje zdaj milijoni Japoncev. Njegov glavni zagovornik je profesor Jigaro Kano. On je dosegel izredno usposobljenost in na osnovi nje je postavil nova pravila za dosego največjih uspehov. Posledica njegovega prizadevanja je bil enoten način, ki se zdaj splošno poučuje. Profesor Jigaro Kano je ustanovil tudi največjo in zdaj vodilno ustanovo sporta džiu-džicu »Kodokan«. Pod okriljem te ustanove se izobražujejo tudi novi učitelji- te sportne panoge. Džiu-džicu se pa na Japonskem poučuje tudi v šolah, kjer se uči na tisoče fantov in deklet že od zgodnje mladosti džiu-džica na čisto znanstveni podlagi. Po pravilih »Kodokana« je v tej sportni panogi 10 stopinj napredka in kdor doseže deseto stopnjo, velja skoro za nepremagljivega. Toda le redki dosežejo najvišjo stopnjo. Celo sami učitelja »Kodokana« so komaj na šesti stopnji.

Lev je pobegnil v cerkev

V Sittarđu na Nizozemskem je bil ži valski cirkus. Nekega dne so pazniki čistili kletke in doživeli pri tem veliko presenečenje. Lev, ki je bil sicer vedno krotek, se je nenadno postavil pred paznikom na zadnje noge, ga podrl in jo mahnil v svobodo. Bilo je to zgodaj zjutraj, ko je bilo na ulici še malo ljudi. Lev se je mirno sprehajal po mestu in spravil v velik strah vsakogar, ki ga je zagledal. Lev je med tem mirno stopil v neko mesnico, vzel tam kos mesa, ne da bi se bil zmenil za mesarja, se zleknil potem pred mesnico in pozajtrkoval, nato pa jo mahnil v cerkev, kjer je bila pravkar maša. V cerkvi je šel med klopmi naravnost proti oltarju, kjer je obstal. Verniki se niso upali niti ganiti ob tem prizoru in so samo čakali, kdaj bo lev začel svoj krvavi ples. Duhovnik ni bil preveč plašljiv mož in se je ob pogledu na zver hitro znašel. Ni začel klicati na pomoč, ker se mu je zdelo, da bo še najboljše, če levu ne da nobenega povoda za vznemirjenje. Nadaljeval je mašne molitve, kakor da se ni zgodilo nič. S tem je tudi vernike v cerkvi opogumil. Neprijetnega pričakovanja, kdaj bo lev koga naskočil, pa je bilo na srečo kmalu konec. Cirkuški pazniki so hitro izvedeli, kam se je zver zatekla. Prišli so za njo v cerkev in jo brez večjih težav ujeli in odvedli nazaj v kletko.

---

bokem molku. Le redkokje se je utrgal list in strepetal na tla.

Bila je taka tema, da bi bil tujec moral pač natanko paziti pred seboj in celo pozorno gledati, če bi hotel opaziti samotnega moža, ki je prežal v pesku tik ob vodi. Bil je zleknjen po tleh, kakor bi bil z zemljo združen v eno.

Ležal je tam precej dolgo negiben. Nenadno pa je vzdignil glavo in prisluhnil. Vse je bilo tiho... Toda mož se ni dal prevarati... Čulo se je vendarle lahno plahutanje ali pljuskanje. Mar je bila riba, ki je poskusila pobegniti z enim samim skokom iz objema vode? Spet tišina... Potem pa se je polglasno oglasil miren glas tam od brega, isti čas je drsela dolga senca čez temno vodo.

»Ali je Leteča pšica zadela Kačo?«

Iz čolna, ki se je bližal, je prišel odgovor:

»Brat Kornstalk, prinašam sporočilo. Leteča pšica Šavanov me je našla na označenem mestu.«

Mož na bregu se je vzdignil. Čolnič je pristal. Dve vitki postavi sta stopili iz njega. Eden izmed došlecev je lahkotno potegnil čoln iz bivolje kože na breg, drugi je pristopil h Kornstalku, kajti ta je bil tisti, ki je čakal ob reki in je zdaj začel izpraševati:

»Kaj pravi poglavar rodu Leni Lenape?«

»V treh dneh bo tu s svojimi štiristo bojevniki. Toda to je prepozno.«

Kornstalk je premišljujoče zrl v tla, potem ni več dalje vprašal. Že tako je izdal, da je preveč nestrpen. Ni mu bilo treba vpraševati, zakaj mrki poglavar rodu Leni Lenape ni utegnil prej prispeti s svojo vojsko. Glavar Bukongahelas je bil zvest, o tem ni bilo dvoma, toda kar je veljalo še več: črtil je bele bojevnike, kakor le lahko sovraži rdeči vojskovodja roparje svoje domovine. Če Bukongahelas ne pride prej kakor v treh dneh, mu pač ni mogoče prej prispeti. Bržčas je za angleškim grofom, za lordom Denmorom, ki je bil s svojo vojsko na poti v Čilikot. Verjetno pač Bukongahelas ni mogel prej sklicati svojih vojščakov.

Trenutek je žarel Kornstalk v divjem zmagoslavju: angleški grof pač ni opazil, da nima nobenih sovražnikov pred seboj in da je glavna moč Šavanov izginila mimo njega v senci pragozda in da mu je zdaj za hrbtom. Toda ta zanos v Kornstalku je uplahnil. Najtežja naloga šele čaka rešitve. Približuje se odločitev v vsej vojni, odločitev... Toda vojščakov iz rodu Leni Lenape še ni tu.

Črna kača, kakor se je imenoval eden izmed obojice, ki sta prispela s čolnom, je prekinil molk, medtem ko se je njegov tovariš Tekumze ponižno držal zadaj:

»Prispel bo prepozno. Moj brat, ki je mezdnik pri velikem belem očetu, je prišel s poveljem k belim možem, ki taborijo tam preko. Naročeno jim je, da se dvignejo k pohodu in da se odpravijo v Čilikot. Pred tvojo vasjo se morata obe beli vojski sestati — in potem bo Šavanom za vekomaj zašlo sonce.«

Poglavar Kornstalk je vprašal z eno samo besedo: »Kdaj?«

Črna kača je razumel in odgovoril:

»Jutri zjutraj moramo na pot. Ti veš, da so njihovi čolni zgrajeni in pripravljeni.«

Kornstalk je stopil nekaj korakov ob bregu, potem se je vsedel na nekem mestu, odkoder je imel odprt razgled čez reko. Odtod je lahko opazoval žar stražnega ognja bele vojske. Odtod je lahko zdaj pa zdaj tudi opazil bežno svetlikanje čez vodo. Njegovim bistrim očem ni ušlo, kako drsijo čez reko čudne sence, kadar koli je stražni ogenj nekoliko bolj zaplapolal.

Tam onkraj na drugem bregu taborijo beli vojščaki. Petnajststo bojevnikov in graničarjev. Jutri zarana se morajo odpraviti v Čilikot, da se tam združijo s četami lorda Denmora. Če jim to uspe, bo vsak nadaljnji odpor Indijancev zaman.

Poglavar Kornstalk se je znova vsedel na breg in je strmel v oni žar na drugi strani reke. Molčal je, ni se ganil. Črna kača in Tekumze sta stala nedaleč stran. Tudi onadva nista črhnila besede. Poglavar je strmel in strmel. Bukongahelas s svojimi štiristo Lenapi prispe šele v treh dneh. To je prekasno. Po daljšem presledku se je Kornstalk vzdignil, oddaljil se je za nekaj korakov od brega proti gozdu in je tiho poklical:

»Katahekasa!«

Nekaj trenutkov je poteklo in Katahekasa je stopil iz gošče z nekim drugim Indijancem. Kornstalk jima je pripovedoval, kakšne novice je prinesel Črna kača. Preden je poglavar končal, je Katahekasa že rekel:

»Boriti se moramo!«

»Da, prišlo je tako daleč. Takoj zbudite speče bojevnike in zberite čolne! Voditelji, pojdite k svojim ljudem. Borili se bomo, kakor je bilo sklenjeno na našem zadnjem posvetu. Črna kača na desnem krilu, Tekumze spredaj, Modri jopič na levi. Katahekasa, ti se boš peljal navzgor po reki Šavanov in boš zahrbtom napadel bele čete. Va!« (Reka Šavanov se imenuje Ohajo. »Va« pa je indijanski bojevniški pozdrav.)

Kornstalk je nato šel po bregu zaliva k reki, ostali štirje pa so pohiteli v gozd. Vrhovni poglavar je pričakoval odločilnih ukrepov. Njegova pest je bila čvrsto stisnjena okrog bojevniškega bata. Njegove prsi so globoko zajemale zrak. Da, prišlo je do odločitve. Zdaj ne bo več borbe z uničevanjem lesenih kolib in s pobijanjem posameznih belih lovcev, zdaj je prišla ura velike bitke, s katero se bo odločila vsa vojna med belci in rdečekožci. Kornstalk je pomišljal samo še to, da so bele čete na oni strani reke za kakih dvesto do tristo mož močnejše od njegove vojske. Vse to so mu natanko povedali njegovi zvesti in pogumni ogleduhi.

Toda nič ni pomagalo. Treba je bilo poizkusiti... Kornstalk je bil prepričan, da je zmaga na njegovi strani. Najprej je treba pokončati vse bele čete, ki taborijo onkraj reke. Potem bo tudi lord Denmor, guverner vse te pokrajine, pogubljen z vso svojo glavno vojsko vred. Njegova vojska je neokretna, z njo si je lord Denmor upal nekoliko predaleč v te divje gozdove.

(Dalje)

Svoji ljubezni je dal zaušnico...

»Imate še kakšne želje?« je vprašala gospa Blažičeva, vdova v najlepših letih, svojega podnajemnika zdravnika Vrabiča. »Saj vam zmerom ustrežem, če je le mogoče. Gospodje imajo v službi dosti dela, zato se spodobi, da jih doma rešimo vseh skrbi.«

»Ne, ne,« je v zadregi odgovoril doktor Vrabič. »Preveč ste ljubeznivi...«

Zdravnik je umolknil; ni vedel, kaj naj bi še rekel. Način, kako je gospodinja z njim govorila, in sploh ves njen nastop nasproti njemu sta ga bila zmedla, saj doslej skoraj še ni imel izkustev z ženskami. Spoštoval je svojo gospodinjo, in to spoštovanje se je zadnje čase skoro že izpreminjalo v plaho ljubezen. Gospa Blažičeva ni pokazala, da bi bila kaj opazila; bila je z njim vedno enako prijazna.

Ko je zdaj odhajala iz sobe, jo je doktor Vrabič spremil do vrat. Take pozornosti ni izkazal svoji gospodinji še nikoli.

Iz njegovih misli, ki so veljale gospe Blažičevi, ga je zbudil šele vstop služkinje, okorne ženske, ki ji je le redkokdaj privoščil kako besedo. Medtem ko je služkinja pospravljala spalnico, je doktor Vrabič gledal skozi okno, potlej pa je pobral svoj časopis in šel na jutrnji izprehod.

•

Nekega dne ga je gospa Blažičeva spet vprašala na svoj nežni in obzirni način, ali se dobro počuti, ali česa želi, ali služkinja v redu pospravlja sobo in ali je vobče zadovoljen s sobo.

»O, že dostikrat sem vam hotel nekaj reči, gospa,« se je ojunačil mladi zdravnik.

»Prosim,« je krotko rekla gospa Blažičeva, »kaj vam je na srcu?«

»O, nič hudega,« je dejal mladi zdravnik po daljšem premišljanju, »hotel sem samo vprašati, ali je vaša služkinja radovedna. Meni se zdi, da prisluškuje pri vratih, kadar pride kak moj prijatelj k meni na obisk. Takrat vselej čujem korake v sosednji sobi. Seveda je še nisem zalotil, ker se lahko zateče v kuhinjo.«

»Mislite torej, da prisluškuje v predsobi?« je vprašala gospa Blažičeva in pokazala na steno. »To je zelo nerodna reč. Sicer pa,« je nadaljevala z ljubeznivim nasmeškom, »menda nimate skrivnosti v pogovorih s svojimi prijatelji... No, da, nerodno je pa le. Saj pravim, te služkinje! Takoj ji bom prepovedala. Če bi vi to storili, bi najbrž ostalo brez uspeha. Na žalost je človek na služkinje navezan, in mora pač te njihove slabe lastnosti vzeti v račun.«

Minili so tedni, ko je proti večeru stopal doktor Vrabič s svojim prijateljem inženjerjem Milavcem proti domu.

»Kako pa si s svojim stanovanjem zadovoljen?« ga je vprašal inženjer.

»O, prijetno je!« je odgovoril doktor Vrabič.

»To že vem,« je menil Milavec. »Mislim namreč, kako si zadovoljen z ljudmi, Menda si v gospodinjo nekoliko zaljubljen?«

»Lepo te prosim,« ga je zavrnil Vrabič. »Kako pa prideš na tako misel?«

»Samo zdelo se mi je. Ko sem bil zadnjič pri tebi in sva jo srečala, kar nisi mogel odtrgati oči od nje. Pa pustiva to. Vidim, da ne spravim besedice iz tebe. Ali nisi zadnje čase nekaj tožil, da imate v hiši zelo radovedno služkinjo?«

»Da,« je prikimal doktor Vrabič vesel, da se je pogovor obrnil v drugo smer. »Kakor sem ti že pravil, je zraven moje sobe predsoba, iz katere prideš v kuhinjo. Ta predsoba je z mojo sobo zvezana z vrati, ki so prevlečena s platnom. Vselej, kadar me kdo obišče, začujem v predsobi tihe stopinje in na vratih opazim majhno vzboklino — znamenje, da služkinja prisluškuje. Zadnjič ji je menda gospodinja to prepovedala, ker zdaj ne slišim več korakov, toda vzboklino še zmerom opažam.«

»No,« se je zamislil inženjer. »Za tako reč bi vedel učinkovito sredstvo. Poslušaj!«

Začel je vneto nekaj pripovedovati prijatelju, ki ga je pozorno poslušal, na koncu pa mu je navdušeno segel v roko:

»Da, to bo najboljše!«

Zdaj sta prispela do hiše. Zdravnik je povabil prijatelja k sebi in oba sta stopila v njegovo sobo. Spustila sta se v glasen pogovor, medtem pa sta napeto gledala v tista prevlečena vrata.

Zdajci je inženjer vzdignil roko in pokazal na vzboklino, ki se je prikazala na vratih.

»Zdaj!« je zašepetal in skočil na noge. Tudi zdravnik je vstal. Sicer neodločno, toda ko mu je prijatelj zašepetal na uho: »Spomni se, kaj si rekel!« je stopil k vratom in udaril s plosko dlanjo po vzboklini. Trenutek nato je tudi inženjer udaril po vratih.

Vzboklina je izginila in prijatelja sta se na glas zasmejala.

»Jutri bo imela služkinja oteklino na licu,« je menil mladi zdravnik.

Ko se je drugo jutro oblekel, je potrkalo. Vstal je, da pozdravi gospodinjo, ki mu je vsako jutro prinesla zajtrk. A kako se je začudil, ko je namestu nje zagledal služkinjo. Pogledal jo je dobro v obraz, toda na njenem licu ni opazil ničesar posebnega.

»Kaj danes ne pride gospa Blažičeva sama?« je vprašal.

»Ne,« je odgovorila služkinja. »Lice ji je oteklo. Rekla je, da je padla in se potolkla.«

Mladi zdravnik je odrevenel.

Gospa Blažičeva se tudi prihodnje dni ni prikazala...

Ko je doktor Vrabič to povedal svojemu prijatelju, se je inženjer zakrohotal.

»Zdaj ti ne kaže drugo, kakor da se izseliš. Tu ne moreš več ostati, ko si dal zaušnico svoji ljubezni!«

Vrabič je res storil po prijateljevem nasvetu: že prvega se je poslovil od »nežno čuteče« gospodinje.

»Veš,« mu je kmalu nato priznal prijatelj, »jaz sem si takoj mislil, da je bila tvoja gospodinja prisluškovalka.«

»Zakaj mi pa tega nisi takoj povedal?« se je začudil zdravnik.

»Zakaj?« se je zasmejal inženjer. »Ker z besedami pri zaljubljencih ničesar ne opraviš, pri njih zaležejo le dejanja...« Pavel Petrič.

Pomagati sta si znala

Milijonar Valter Hunter je dobil z jutrnjo pošto pismo. Bral je:

Gospod Hunter! Vam in vaši banki smo doslej prizanašali. A tudi zločinci, ki nam je čast, da se prištevamo mednje, poznajo čuvstvo pravičnosti. Ne gre, da bi se Valter Hunter še dalje časa izmikal in ne bi plačal od svojega denarja tudi nam vsaj skromne vsotice. V izberi svojih sredstev nismo pač nikdar preveč izvirni. Domenili smo se, da uporabimo ta način tudi v vašem primeru. Na žalost nimate hčerke. Morali smo se zadovoljiti s tem, da smo odvedli vašega sina Jakoba. Sicer smo z dolgim opazovanjem dognali, da niste bogve kako navezani nanj, a vendar vam najbrž ne bo prijetno vedeti, da se vašemu sinu razmerno slabo godi. Živ je sicer še, a dalje kakor tri dni ne bo dihal, če dotlej ne odrinete 20.000 dolarjev odkupnine. Opazujemo vas. Ako obvestite policijo, so dnevi vašega sina dotekli. Pojutrišnjem se zglasi v vaši pisarni starček, ki mu izročite 20 tisoč dolarjev, potem bo vaš sin čez dve uri prost! Pogovorite se z gospo soprogo! Bodite prepričani, da bi najmanjši poizkus, priti na našo sled, ne pomenil samo smrti vašega sina, temveč tudi... Pa to boste že sami občutili. Sprejmite namesto imen, ki jih iz samoumevnih razlogov zamolčimo, izraz našega najpopolnejšega spoštovanja.«

Takšno je bilo pismo, spisano na stroju.

Valter Hunter je zatajil kletev, ki mu je silila na ustnice, in udaril s pestjo po mizi. Telefon je zazvonil. Začul je glas svoje žene:

»Jakob, Jakob, kaj se je zgodilo z Jakobom? Neka ženska me je pravkar poklicala po telefonu in mi naročila, naj vprašam tebe, kaj je z njim. V takih skrbeh sem, Valter!«

Prebral ji je pismo. Slišal je, kako je žena spustila slušalko na tla. Odpeljal se je na svoje stanovanje.

...Dva dni pozneje je prišel starček. Vljudno se je priklonil in rekel:

»Gospod Hunter, ali plačate odkupnine?«

Milijonar ga je jezno pogledal.

»Da, tukaj je! Nikoli si ne bi bil mislil, da je moj sin toliko vreden!«

Starček si je pogladil brado.

»Sin je sin, gospod Hunter! Našemu poglavarju je sicer rekel, da ne verjame, da bi plačali tako visoko odkupnino. S samomorilnimi grožnjami in prošnjami je tudi dosegel, da so znižali odkupnino s 40.000 dolarjev na 20.000. Očitno je bilo gospodu sinu vašega žepa žal. Kakor sem že rekel, nima vaš sin nobenega upanja, da bi plačali odkupnino. Napravil je križ čez svoje življenje. Vi ste mu kot njegov oče v drugič podarili življenje!«

»Prvikrat je bilo dosti boljši kup,« je menil milijonar.

Starček se je nasmehnil, preštel denar, ga spravil v žep in ponudil milijonarju roko, češ:

»Tu mojo častno besedo! Vaš sin bo čez dve uri prost! Zdaj prejmite še zagotovilo, da vas bomo pustili, če ne pride kaj posebnega vmes, nekaj let čisto pri miru. Do svidenja!«

Starček je odšel. Dve uri pozneje je prišel Jakob sestradan, bled, prepaden in z višnjevimi marogami po telesu. Težko je dihal, ko je rekel:

»Oče, hvala ti! Mnogo si žrtvoval zame! Mnogo denarja, oče!«

»Napravil sem to tvoji materi na ljubo!«

»Vsekako se ti zahvaljujem, oče! Prizanesi mi, da ti povem, kaj sem te dni doživel!... Rad bi šel za nekaj tednov na potovanje, da nekoliko pozabim in da si malo pomirim živce!«

...Šel je na potovanje. Eliza, ki se je že davno hotel oženiti z njo, je bila skrivaj postala njegova žena. Zdaj sta bila na poročnem potovanju, o katerem ni oče ničesar vedel. Peljala sta se z vlakom proti jugu. Solnce je sijalo, ptički so prepevali. Eliza je bila srečna in je rekla:

»Jakob, da se je le tako dobro izšlo!«

»Bal sem se, da ne bi oče kljub vsemu obvestil policijo... Ko sem stal pred njim našemljen za starčka, sem se ves tresel od strahu, da me ne bi spoznal...«

»Moj načrt je bil vendarle dober, Jakob! Tudi tvoji materi je bil po godu... Ali boš kdaj povedal očetu resnico?«

»Morda! A nečesa mu gotovo ne bom povedal: da si me pustila nekaj dni stradati in da si mi s šminkanjem višnjevih marog prizadejala toliko bolečin. Kaj bi rekel na to?«

»Rekel bi: ‚Če bi bil vedel, da je moja sinaha tako delavno in zmožno dekle, bi bil že davno dovolil to zvezo...‘ Tako bi rekel. A zdaj morava premisliti, kako naj obrneva teh 20.000 dolarjev, da jih bova mogla očetu čim prej vrniti... Ne, Jakob, zdaj me nikar ne poljubljaj, s tem ne zasluživa niti beliča.« J. M.

Orjaške živali iz pradavnine

V graškem muzeju za rudništvo, zemljeslovje in tehniko imajo velikansko jajce orjaškega noja z Madagaskarja, jajce, ki je staro 5000 let. Težko je osem kilogramov. Pravi pojem o njegovi velikosti dobimo, če si predstavljamo, da bi v to nojevo jajce spravili lahko 150 kokošjih jajc ali celih 20.300 manjših ptičjih jajc.

Isti muzej ima jelenje okostje, katerega razpetina rogovja znaša cele štiri metre. Pred približno 25.000 leti je ta izumrla žival, ki je bila visoka 1.60 m in je živela v ledeni dobi na zdajšnjem Štajerskem. Njeno okostje in rogovje so našli tedaj, ko so kopali predor pri Radgoni. Ta mogočna žival je najbrž gospodarila nad močvirnato pokrajino in strahovala druge, manjše živali, ki so tedaj živele v teh krajih.

Naši možgani si pač težavno predstavljajo razdobje 250 milijonov let. Učenjaki, ki sedaj preučujejo življenje, kakršno je vladalo na zemlji v davni preteklosti, med drugim trdijo, da so pred 250 milijoni let živeli na zemlji velikanski savriji, podobni ribam. V graškem muzeju imajo iz kamna izklesano ogrodje takšnega savrija. V tem muzeju imajo dalje tudi nekoliko manjše okostje samice, v kateri lahko vidiš že skoro čisto razvitega mladiča. Ostanke takšnega savrija-ribe so našli v Reiflingu na Zgornjem Štajerskem.

Približno istočasno kakor povodni savrij je živel tudi tako imenovani praptič, čigar ostanke so našli na Bavarskem. V graškem muzeju imajo samo iz mavca narejen posnetek pravih ostankov tega pradavnega ptiča, poleg tega pa tudi njegovo sliko v naravni velikosti, delo slikarice Vilhelmine Königove. Predstavljati si moramo, da je bil ta ptič približno takšne barve, kakor so današnje domače kokoši na Bavarskem.

Tudi srednjedragoceni kamni na Štajerskem niso redkost. Tako so v Willersdorfu našli lepo kristaliziran granat, ki meri v premeru osem centimetrov. V graškem muzeju si ga lahko vsak ogleda v njegovi prvotni legi, vklenjenega med druge kamne.

V dvoranah graškega muzeja so dalje okostja medvedov, velikih kakor konji in okostja številnih drugih nekdanjih živali, ki jih danes poznamo samo še po imenu, ne žive pa že davno nikjer več na svetu.

Potem vidiš tam ostanke orodja, kakršno je uporabljal človek pred davnimi tisočletji. Našli so jih v podzemskih duplinah po Štajerskem. Poleg tega pa sa lahko ogledáš tam tudi ostanke človeških kosti, o katerih sodijo strokovnjaki, da so stare štiri- do sedem tisoč let.

V glavnem pa so živeli po štajerskih votlinah v pradavnini levi, medvedi in volkovi, le v nekaterih je našel svoje pribežališče in svoje varno zavetišče pred zverinami tudi človek. Tedaj še ni bil gospodar nad živalmi in je moral bežati pred njimi v podzemske votline. Posebnost svoje vrste predstavlja v graškem muzeju človeško okostje iz pozne mlajše kamene dobe. Našli so ga v Jožefinini jami poleg Peggaua.

DOMAČE NOVICE

* **Slovenska akademija znanosti in umetnosti je dobila novo vodstvo.** Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, naša najvišja slovenska kulturna ustanova, predstaviteljica vsega našega znanstvenega delovanja je dobila te dni novo vodstvo. Visoki komisar Ekscelenca Emilio Grazioli je imenoval v smislu pravil novega predsednika in sicer vseučiliškega profesorja Milana Vidmarja, za tajnika pa vseučiliškega profesorja Franca Ramovša. Prvo vodstvo akademije z vseučiliškim profesorjem dr. Nahtigalom na čelu je dopolnilo svojo nalogo, ki je bila združena z ustanovitvijo te visoke kulturne ustanove.

* **Sprejemi na ljubljanskem županstvu.** Zaradi spremenjenih uradnih ur sprejema župan general g. Leon Rupnik stranke odslej ob torkih, sredah, četrtkih in petkih od 10.30 do 11.30, a podžupan dr. Tranchida Salvator vsak delavnik od 10.30 do 11.30.

* **Nenadna smrt nemškega generalnega konzula dr. Hansa Broscha.** V noči na nedeljo je umrl nemški generalni konzul g. dr. Hans Brosch. G. generalni konzul je bival že več let v Ljubljani, kjer so mu veliki dogodki zlasti v zadnjih dveh letih sproti nudili mnogo dela, kar je črpalo njegove sile in pospešilo smrt. Zadela je bila kap. Rajnki konzul je tudi mnogo deloval na utrjevanju prijateljskih zvez med Italijo in Nemčijo.

* **Brezplačna zdravniška služba zdravstvene avtomobilske kolone.** Visoki komisariat obvešča prebivalstvo, da bo splošna zdravstvena avtomobilska kolona vršila brezplačno zdravniško službo avgusta v Lichtenturnovem zavodu, Ambrožev trg. Kakor je znano, ima zdravstvena avtomobilska kolona zobozdravniški, očesni, rentgentski in interni oddelek, oddelek za otroške bolezni in oddelek za bolezni v ušesu, nosu in grlu. Zdravljenja potrebni se lahko prijavijo na omenjenem mestu vse dni v mesecu avgustu, razen ob nedeljah in praznikih, od 8. do 12. ure in od 15.30 do 17.30.

* **Samooskrba Italije s sladkorjem.** Leta 1936. je znašala s sladkorno peso posejana površina le 120 tisoč hektarjev, lani 140.000 ha, letos pa je povečana na 150.000 ha. Kakor poroča nacionalni konzorcij sladkornih proizvajalcev, kaže letošnja letina sladkorne pese prav dobro in je v polni meri zajamčena samooskrba Italije s sladkorjem.

* **Radijske aparate iz shrambe mestne občine bodo odslej lastniki lahko dobivali nazaj,** če se izkažejo s pismenimi dovoljenji Kr. Kvesture in vrnejo potrdila mestne občine, ob ponedeljkih, petkih in sobotah od 17.30 do 18.30 v stari cukrarni na Poljanskem nasipu 40.

* **Sprememba naredbe o cenah vinu.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja, da se člen 7. naredbe o cenah vin spreminja takole: Izvzeta so od te ureditve peneča se vina, pelinkovci in aperitivna vina, likerska vina, vina iz suhega grozdja, muškati, vina iz sorte aleatico, marsala, vino santo in vina mistele. Poleg tega so izvzeta najmanj tri leta stara vina, to je pridelek iz vinskih letin 1938. in prejšnjih, uvožena iz drugih pokrajin Kraljevine v izvirnih, od pridelovalca napolnjenih in zamašenih buteljkah. Izvor, kakovost in starost uvoženega vina se morajo dokazati s potrdilom, ki ga izda prehranjevalni odsek izvorne pokrajine.

* **Mletje žita za domačo rabo.** Iz Rima poročajo: Kakor znano, znaša količina žita, ki ga lahko pridelovalec obdrži za družinsko rabo, po 200 kg za delavce in po 150 kg za ostale. Da se to žito lahko zmelje v odobrenih količinah dvanajstinke na mesec, to je po 16.5 kg za moške delavce in po 12.5 kg za ostale družinske člane, je treba dobiti pri občini izkaznico za mletje, na kateri je zapisana celotna količina žita in tudi količina, ki jo družinski poglavar lahko da mesečno mleti. Vsi, ki so pridržali za domačo rabo navedene količine žita in ki so prejeli živilske nakaznice za kruh in testenine, bodo morali seveda izkaznice vrniti.

* **Nove uniforme ljubljanskih policijskih stražnikov.** Od predzadnjega tedna nosijo bivši jugoslovenski stražniki uniforme italijanskih mestnih stražnikov, toda z ilirskim grbom na kapi: tri zvezde in pozlačen polmesec na sinjem dnu.

* **60 letnico** je slavil te dni na svojem domu v Šiški g. Ignac Burnik, železniški uradnik v pokoju, znan med znanci in prijatelji kot poštenjak in mož kremenitega značaja. Po rodu je iz Skaručne. Še dolgo vrsto let!

* **Smrt ga je prezgodaj pokosila.** V najlepši moški dobi 30 let je umrl zasebni uradnik g. Viktor Hajtnik iz Novega mesta. Pokojnik je bil iz Slovenjega Gradca. Po meščanski šoli v Slovenjem Gradcu je vstopil v znano Mikoličevo tvornico meril, kjer se je spričo svojih sposobnosti povzpel na vodilno mesto. V Slovenjem Gradcu je tudi slovel kot eden najboljših šahistov. Bil je vrsto let tajnik Športnega kluba »Mislinje«. Vojna vihra ga je zanesla med drugim tudi v Beograd, odkoder se je vrnil v Novo mesto, kjer je našel zaposlitev v lesni stroki. Zaradi dobrega značaja je užival splošno priljubljenost. Pred petimi leti se je poročil v Slovenjem Gradcu s hčerko novomeškega sodnega svetnika Pio Kudrovo in v srečnem zakonu sta se jima rodila dva sinčka. Blag mu spomin, njegovi družini sožalje!

* **Smrt ribniške rešetarske dvojice.** V Jurjevici pri Ribnici sta umrla po vsej Ribniški dolini znana rešetarja posestnik Janez Šilc in njegova žena Neža. Prva je umrla 68letna žena, kmalu za njo pa še istega dne njen mož. Pokojnika sta skrbno vzgojila družino 11 otrok. Pokojnikoma lep spomin!

* **Prezgodaj je preminila.** V Leonišču v Ljubljani je umrla edina hčerka ugledne Lovšinove (Koprolove) družine v Sodražici gdč. Nikica. Mlada in polna volje do dela pač ni mislila, da se bo morala tako nenadno posloviti od dragih staršev in edinega bratca. Prav zdaj, ko je bila s svojim znanjem in zmožnostjo domu v oporo, jo je doletela nesreča in ji prizadejala večdnevno trpljenje, katerega jo je rešila smrt. Blag ji spomin!

* **Mati in hči sta se po 25 letih spoznali.** Gotovo redek dogodek se je primeril ob Gardskem jezeru. Množica ljudi se je vkrcala na parnik. V gneči so se ljudje bližali krovu. Pri tem so ljudje vznemirjeni in izustijo marsikatero manj vljudno besedo. Karabinjerji, ki so vršili ob parniku službo, pa so postali pozorni na starejšo in mlajšo žensko, ki sta se sredi gneče obsipavali z raznimi nevljudnimi izrazi. Stopili so k ženskama in ju legitimirali. Pri tem se je izkazalo, da se piše starejša Marjeta Tanghetti, doma iz Bovegna, mlajša pa Silvija Tanghetti. Obe ženski sta se spogledali, v naslednjem trenutku pa sta kriknili in se objeli. Mati in hči sta se po 25 letih po čudovitem naključju v sporu sešli in se zaradi tega dogodka prepoznali. Pred 25 leti se je namreč ob vojnih dogodkih pri Caporettu zgodilo, da je bila mala Silvija ločena od matere, ki se je tedaj mudila v Udinu. Malo Silvijo so spravili v Brescio, kjer so jo vzgojili v nekem zavodu, nato pa je šla služit. Mati je dolgo poizvedovala za izgubljeno hčerko, pa je ni našla. Menila je, da je doletela hčerko med vojnimi dogodki smrtna nesreča. Čudovito naključje pa ju je po 25 letih spet spravilo skupaj.

* **Pes je rešil žensko smrti.** Rina Poggiglioni se je kopala v Savoni. Ko je zaplavala nekaj metrov proti sredini vode, jo je popadla slabost. Ženska je začela klicati na pomoč, toda nikogar ni bilo tako blizu, da bi njene obupne klice čul. Pač pa je bil na obrežju njen psiček, ki je začutil, da je njegova gospodarica v nevarnosti. Zato je stekel k precej oddaljeni skupini ljudi, med katerimi je bil tudi Rinin zaročenec. Pes se je tako sumljivo smukal okrog njega, da je mladenič postal pozoren in potem stopil za psičkom, ki jo je začel urno ubirati proti kraju, kjer se je s smrtjo borila Poggiglionijeva. Mladenič se je vrgel v vodo in še v zadnjem trenutku rešil iz vode zaročenko.

Iz Gorenjske

Slovesen pogreb župana. V Kovorju pri Tržiču je bil pokopan župan Ernest Lukanc. Na krsto je bilo položenih več vencev raznih oblastev in narodnosocialistične stranke. Pri pogrebu je sodelovala godba iz Tržiča. Ob navzočnosti oddelkov SS, Hitlerjeve mladine, koroškega Volksbunda in županov je izpregovoril radovljiški okrožni vodja dr. Hochsteiner.

Šlezijci na Koroškem. Pred dnevi je prispela na Koroško večja skupina iz Gornje Šlezije prirejat razne ljudske prireditve. Skupina se je dalje časa pomudila v Pliberku, v Mežiški dolini in v Dravogradu.

Najdba starega denarja. Celovška okolica velja v nasprotju z Gosposvetskim poljem, kjer so našli že mnogo zgodovinskih zakladov, za ubožno v pogledu starinskih najdb. Vendar so tudi v celovški okolici odkrili že nekatere zanimive stare reči. Od maja l. 1940. do letošnjega marca so našli na nekem posestvu tik Celovca nič manj ko 163 novcev iz 3. stoletja po Kristu. 150 novcev je bilo v loncu iz črne gline, ki se je ob dvigu razletel v drobne kosce. Okoli najdišča so našli še nadaljnje ostanke starinskih posod, opeko, žlindro in steklo. Vsi ti novci, najdeni na posestvu gospe Katice Kreviličeve, so dobro ohranjeni srebrnjaki cesarja Karakale. Zaklad je bil najbrž zakopan, ko so Alemani vdrli na Koroško.

PO SVETU

Dežela, kjer ni orožnikov, ječ, kinov in gostiln

Medtem ko povsod po svetu grme topovi, so pred kratkim na otočku Tory Islandu blizu zahodne irske obale izvolili kralja. Slavnosti se je udeležilo vseh 264 prebivalcev tega najmanjšega evropskega kraljestva. Ni mnogo na svetu ljudi, ki vedo kaj več o tem kraljestvu, kar pa nič ne moti srečnih otočanov. Ljubijo samoto, pesem vetrov in morja in svoje stare plese ob spremljavi godbe na piščali in meh. Svečanosti, ki so bile prirejene ob priliki kronanja novega kralja, so tudi imele na dnevnem redu skrbno pripravljen koncert na omenjene preproste glasbene instrumente.

Kralja pa niso izbirali več ko eno uro. Skoro soglasno so izvolili 58 letnega ribiča Jacka Presbyja in ga določili za naslednika umrle kraljice Marije Heeretysove, ki je bila umrla letos marca v starosti 74 let po sedemletnem modrem vladanju. Izvoljena je bila za kraljico leta 1935., ko se je njen mož, odličen ribič, izgubil v megli in viharju Severnega morja in se ni več vrnil.

Jack Presby, novi kralj, je imel na svečanostih kratek in preprost govor na svoje ljudstvo. V njem je svojim podanikom zagotavljal, da hoče izpolnjevati svojo dolžnost do zadnjega diha in vsa svoja prizadevanja posvetiti blaginji ribičev, svojih poklicnih tovarišev. Pohvalil je tudi modro delo svoje prednice na prestolu, kraljice Marije Heeretysove. Ko je izpregovoril te kratke besede, ko je potihnil poslednji glas piščali in mehu in ko se je vlegla na zemljo spet nočna tišina, ki jo v teh krajih moti le večna pesem morja, je novi kralj stopil s prestola, odložil žezlo in ga spravil v omarico, potem pa vzel ribiško mrežo in šel po vlažnih, v živo skalo vsekanih stopnicah k obali, kjer ga je že čakala ribiška ladjica, da ga popelje ven na široko morje na utrudljiv ribiški posel.

Jack Presby je kralj brez krone, toda kakor vsi drugi kralji tega sveta, ima tudi on pravico do naslova Veličanstvo. Čudno je to njegovo kraljestvo. Otoček, ki večno bijejo vanj morski valovi in je vsega skupaj dolg le pet kilometrov. Politično pripada k Irski, od nje pa je vsako leto mnogo mesecev ločen zaradi silnih viharjev, ki divjajo tamkaj. Tory Island je neodvisen in so srečni prebivalci oproščeni tudi vseh davščin.

Nekoč se je zgodilo, da se je nekdo hudo pregrešil proti postavi. Menda je ukradel ribiško mrežo. Pa še danes govore o tem kakor o kakšnem zločinu. Krivca so morali odvesti pred sodišče v najbližjo irsko mesto kakih deset kilometrov daleč proč od otoka. Ker pa je bilo morje zelo nemirno in ni dovoljevalo prevoza, so morali čakati cela dva meseca, preden so mogli tega hudodelca privesti pred sodnike.

Ljudje s Toryja Islanda se lahko tudi zdravijo brezplačno. Na otoku je samo en duhovnik, ki skrbi za dušebrižništvo in ki ima tudi to čast, da krona novega vladarja. Za telesno zdravje skrbi

Iz Spodnje Štajerske

Gornještajerski kmečki godci v Savinjski dolini. Te dni so prišli gornještajerski kmečki godci v Savinjsko dolino. Nastopili so predvsem na prireditvi mladine v Šmartnem ob Paki. Nastopila je tudi mladina z različnim sporedom.

Otroška vrtca v Braslovčah in na Gomilskem. V Braslovčah so odprli otroški vrtec, ki bo posloval za čas žetve. Vpisano je 100 otrok iz trga in okolice. Zgradili bodo večjo barako, da bo za časa vojne v Braslovčah trajen otroški vrtec. Obenem ustanavljajo otroški vrtec na Gomilskem.

Trieste — Gorizia

Star Triestin je umrl. Te dni je umrl v Triestu 85letni Ivan Besednjak, ki je bil eden najstarejših Triestinov. Blag mu spomin!

Plaz ga je zasul. V Selli di Bivio di Cernizza Goriziana so bili trije delavci zaposleni na polju zraven hriba, ko se je nenadno vdrl s hriba plaz in zasul 42 letnega Antona Gerchija, ki je bil po rodu iz S. Croce di Aidussina. Začeli so kopati, da bi ga rešili. Našli so ga mrtvega. Oba ostala delavca 40 letni Vladimir Merchie in 29 letni Ivan Doleic iz Cernizze Goriziane sta dobila le lažje poškodbe.

Plačajte naročnino za Domovino pravočasno!

ena sama irska bolniška postrežnica, ki je prišla na otok, da bi lahko živela v miru.

Otočani se zabavajo na svoj način. So skoro vsi strastni zvezdoslovci-samouki in ob poletnih večerih jih vidiš, kako sede pri oknih in opazujejo zvezdno nebo. Pozimi pa strastno igrajo šah.

× **Na vzhodnem bojišču so padli.** Nemški listi poročajo, da je pri borbah za Sevastopol padel med drugim pesnik Franc grof Zedwitz, ki je bil vojni poročevalec. Po rodu je bil iz stare sudetske družine. Nadalje so padli na vzhodnem bojišču: odlikovanca z viteškim križcem major Gerhard Florin, letalski stotnik Hermann Kühl in general oddelkov SA dr. Hermann Brauneck.

× **V avgustu bosta mrknila solnce in luna.** V avgustu bomo imeli delen solnčni in popoln lunin mrk. 12. avgusta bo delni solnčni mrk. Zakrit bo pa samo majhen del solnca in delni solnčni mrk se bo videl samo v delu Južnega Ledenega morja. V avgustu bo tudi popoln lunin mrk, in sicer 26. avgusta v jutrnjih urah. Mrk se bo začel ob štirih zjutraj, ob petih bo zakrita vsa luna, ob pol sedmih bo pa konec mrka. Popolni lunin mrk se bo videl seveda samo v onih krajih, kjer bo luna ob tem času še nad obzorjem.

× **Na Danskem so pridelali pravo kavo.** V botaničnem vrtu v Kopenhagenu (Kodanju) so pred kratkim pridelali majhno količino prave kave. Mnogo je bilo treba truda s to tropsko rastlino, da je naposled sad na njej le dozorel. Tega pridelka seveda ni dovolj za vse, vendar pa ga je vsaj toliko, da ga bodo lahko nekaj dali dvoru v uporabo, kar ga bo pa ostalo, bodo razdelili med ostale botanične vrtove, da bodo tudi oni z njim poskusili svojo srečo.

× **Izumirajoče najstarejše indijansko pleme.** Dunajski učenjak profesor Gusinde je ugotovil, da je najstarejše indijansko pleme tisto, ki biva na Ognjeni zemlji, skrajnem južnem koncu južnoameriške celine. Po svojih rasnih značilnostih so ti Indijanci zelo sorodni Eskimom. Do leta 1925. se je število pripadnikov tega najstarejšega indijanskega plemena skrčilo na komaj 800 ljudi, danes pa jih po ugotovitvah dunajskega učenjaka niti sto ni več.

× **Gledalec v gledališču pozneje sliši kakor več stotin kilometrov oddaljeni radijski poslušalec.** Na prvi mah se zdi čudno, da bi človek, ki po radiu posluša kakšno operno predstavo, prej slišal posamezne glasove pevcev, čeprav je od opere morda celih 800 km proč, kakor tisti, ki sedi v operi in od blizu gleda prizore in posluša petje. Da pride zvočni val z odra do lože, potrebuje morda kakšnih 14 tisočink sekunde, kajti širi se s hitrostjo približno 340 metrov na sekundo. Od pevca do mikrofona za radijsko oddajo pa potrebuje zvočni val komaj tisočinko sekunde časa. Od mikrofona do poslušalca, ki je na primer oddaljen 800 km, prenašajo valovi zvok s hitrostjo 300.000 km na sekundo, in tako zvočni val pride že po kakih treh tisočinkah sekunde na uho radijskega poslušalca. Človek, ki posluša operno predstavo po radiu na daljavo 800 km, zasliši vsak posamezni glas približno 11 tisočink sekunde prej kakor tisti, ki iz neposredne bližine posluša petje in godbo.

× **Mačke morajo imeti zvončke, da se jim ptice lahko skrivajo.** Županstvo portugalskega mesta Verrala je izdalo nedavno odredbo, ki dokazuje, da so danes na Portugalskem še dokaj mirni časi in da se oblastva lahko bavijo z rečmi, ki se v vojskujočih se državah zde skoraj nemogoče, vsaj pa ne prav preveč važne. Verralski župan je namreč odredil, da morajo odslej vse mačke, kolikor jih je v tem portugalskem mestecu, nositi zvončke zaradi tega, da ne bi polovile preveč ptičev. Ptiče zdaj mačji zvonec opozarja na bližajočo se nevarnost, ki se ji na ta način lahko izognejo.

× **Zakonsko nezvestobo poznajo tudi štorklje.** Sredi meseca aprila je zapustila štorklja samica v Rohrbachu blizu zdravilišča Lausick na svojem starem gnezdu samca. Nezvesta samica je odletela in se približno čez teden dni vrnila z drugim samcem. Hotela sta zasesti gnezdo, toda naletela sta slabo. Samec in samica, ki sta bila zasedla staro gnezdo, sta se bila odločno uprla. Tedaj je pa pustila štorklja samica svojega drugega kavalirja in šla gnezdit s prvim. Navidezno je bilo s tem vse urejeno. Zapuščeni samec je moral odleteti. Toda čez nekaj dni se je vrnil in krožil nad gnezdom, v katerem so že bila jajca. Naposled je prišlo do krvavega spopada. Pritepenec se je moral spet umakniti. Pozneje si je hotel še enkrat priboriti dozdevno pravico do samice, pa je bil znova premagan. Naslednjega dne ga je našel neki kmet ob poti vsega razmesarjenega. Polil ga je z mrzlo vodo, in ko je prišel nesrečni zaljubljenec k sebi, ga je odnesel v živalski vrt v Leipzigu.

SMEŠNICE

Jakob je neozdravljivo debel

Svetovni potnik Jakob je postal,
tako zdravnik je njemu svetoval.
Kamelo da pogosto naj jezdi,
da silno debelino izgubi.

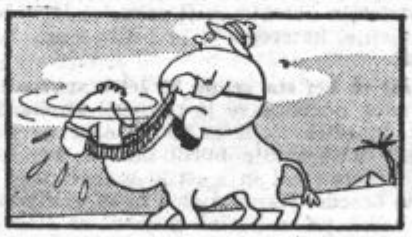

Najame od Arabca si kamelo,
izlet v puščavo naredi veselo:
bo špeh se z ježo razgubil,
nazaj bo Jakob vitek prijezdil.

Pod težo se kamela je potila,
na dvoje grba se je razdelila.
Arabec ni živali več spoznal,
a Jakob stari sodček je ostal.

***

DELODAJALEC

Sodnik vpraša obtoženca: »Kaj ste po poklicu?«

Obtoženec: »Delodajalec.«

Sodnik: »Kakšen delodajalec? Komu dajete delo?«

Obtoženec (ki je bil že večkrat kaznovan): »Vam, gospod sodnik, ker bi sicer bili brez dela.«

SLOGA MED LEVOM IN OVCO

Glavna privlačnost nekega podeželskega cirkuškega podjetja je bila kletka, v kateri sta živela v najlepši slogi lev in ovca.

»Ali se nikoli ne spopadeta, gospod ravnatelj?« je vprašal nekdo.

»Zelo redko.«

»No, in če se spopadeta?«

»Traja to samo eno minuto.«

»Kaj pa potem?«

Potem pa kupimo novo ovco,« je odgovoril ravnatelj.

PIJANČEK

Župnik: »Miha, že spet si pijan. Zakaj pa toliko piješ?«

Miha: »Vejo, jaz pijem, da vsaj za kratek čas pozabim svoje skrbi.«

Župnik: »Zmerom gotovo nimaš skrbi.«

Miha: »Zmerom, toda kadar jih nimam, imam pa strašansko žejo!«

ZMEROM MLAD

Zdravnik (pijancu): »Če boste kar naprej pili, ne boste postali stari!«

Pijanec: »Prav, prav, gospod doktor, saj želim ostati vedno mlad!«

KAKOR KDO MORE

Na cesti se srečata Gašper in Miha in Gašper vpraša: »Kako se kaj počutiš, prijatelj? Kako se godi tvoji ženi?«

Miha: »Meni zelo slabo, ženi pa zelo dobro.«

Gašper: »Kako to?«

Miha: »Ona lahko še zmerom menjava dekleta, jaz pa žal nič več.«

IZDAJALSKI ČEVLJI

Gornik je dolžan Dolniku lepo vsoto. Dolnik ga vsak mesec terja. Ko spet pride nekega dne, najde Gornikova vrata zaklenjena in na vratih listek: »Ni me doma.«

Dolnik začne udrihati po vratih: »Odpri, saj vem, da si doma, ker imaš čevlje pred vrati!«

Gornik pa se zadere za zaklenjenimi vrati: »Kaj misliš, da imam samo ene čevlje? Danes sem obul druge in šel ven, zato me ni doma!«

TAKO JE

Gospa Jesihova (zaloti snubca, ko poljubuje hčer): »Oha, dragi gospod Kiselca, predujmov pa jaz ne dovoljujem!«

Snubec: »Saj je tudi vinska poskušnja dovoljena, preden se sklene kupčija.«

Če bi ne bilo Nila, bi bil Egipt puščava

Egipt meri približno milijon kvadratnih kilometrov. Od tega pa je le kakih 30.000 kvadratnih kilometrov zemlje, ki jo je možno obdelovati. Vse ostalo je puščava. Če bi ne bilo Nila, ki teče od Sudana v Sredozemsko morje, namaka s svojo vodo svojo okolico in zaradi stalnega močnega izhlapevanja vode vpliva tudi na celotno egiptovsko podnebje, bi se Saharska puščava raztezala od Atlantskega morja daleč v notranjost Azije. Tako pa je prav po zaslugi Nila nastala velikanska zelenica, ki je predstavlja rodovitni del Egipta.

Vsa starodavna egiptovska omika, tisočletna zgodovina te dežele in njen gospodarski razvoj je izključno zasluga Nila.

Egiptovska Sahara obdaja kot orjaško peščeno morje ta zeleni otok, ki ga je ustvaril Nil. Peščeno morje pa ni čisto pravi izraz. Navadno si predstavljamo puščavo kot neskončno planjavo, vso pokrito z drobnim peskom in ponekod prevlečeno s peščenimi sipinami. Takšna pa je Sahara samo na nekaterih področjih v sredini. Tudi sredi Libijske puščave, ki je del Sahare, naletimo zlasti v smeri proti zelenicama Sivi in Darfurju na takšno puščavo, kakršno nam opisujejo v svojih knjigah razni potopisci. Po veliki večini pa je Sahara polna okroglega, obrušenega kamenja in skal vseh oblik in velikosti.

V davnih časih je bila zdajšnja Sahara morsko dno. V teku tisočletij se je morje počasi umaknilo in odteklo, dokler ni doseglo tiste obale, kakršno ima ob afriški celini danes. Zapustilo je za seboj del prejšnjega svojega dna, ki je pokrito kakor vsako drugo morsko dno s peskom, debelejšim kamenjem in kremenovo sigo. Žgoče solnce, močni skoki topline, zlasti pa stalni vetrovi so kaj hitro spremenili obličje nekdanjega morskega dna v puščavo. Tudi najodpornejše skale so se morale počasi vdati učinku vetra, ki nosi s seboj oster pesek, in drugim vplivom, in so se naposled spremenile v pesek in prah.

Saharska puščava je na nekaterih mestih tako nizka, da sega pod morsko gladino. Te nižine imajo obliko školjčnicam podobnih kotanj ali ostrih zarez. Južno od Marsa Matruha je že ena takšnih nižin. Imenuje se nižina ali depresija Katara in je najnižja točka celih 130 metrov pod gladino bližnjega Sredozemskega morja. Znatne so potem še Artradeška kotanja (70 m pod morjem), El Fajum (50 m pod morjem) in zelenica Siva (30 metrov pod gladino Sredozemskega morja). Kakor v Sivi tako tudi po številnih drugih depresijah (nižinah) izvirajo topli vrelci, zaradi česar so nastala na teh puščavskih otokih jezerca in jezera, ki so slana in izredno hitro izhlapevajo. Okrog teh jezer so lepe zelenice, ki so često zelo rodovitne, med seboj pa so zvezane po karavanških poteh.

Kakih 100 do 200 km od Nila je vrsta zelenic: Kurkur, Karga, Dahel, Frafrah, Bharieh; v južni Libiji pa so zelenice Audšila, Džarabub, Siva, Gura, Aradaš in Fajum. Kdor hoče priti do zelenice Sive, mora iti preko divjih skalnatih pobočij 300 metrov globoko. Obdelanega ozemlja je tu nad 200 kvadratnih kilometrov in rase tu nad 200.000 datljevih palm, poleg tega pa še nešteto oliv, mnogo žita in drugega. Prebivalstvo te zelenice sestavljajo po veliki večini divji Senusi, ki se dele v dvoje med seboj sovražnih plemen.

V starodavni dobi je bilo v zelenici Sivi slovito preročišče, kamor se je napotil vpraševat za svèt tudi Aleksander Veliki.

V zelenici Fajum je bilo pred približno 2000 leti veliko jezero, ki je merilo 225 kvadratnih kilometrov in je bilo na nekem mestu globoko komaj pet metrov. Vendar pa je odlično služilo za namakanje okoliškega področja s pomočjo prekopov. Na področju, ki meri približno 2000 kvadratnih kilometrov, je danes okrog sto naselij, zemlja pa je tako rodovitna, da dobivajo z nje dvakratni do trikratni pridelek na leto.

Izdaja za konzorcij »Domovine« Josip Reisner, Urejuje Filip Omladič Za Narodno tiskarno Fran Jeran.